Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIхкета!

# СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 16 НОЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 138 (7173). ★ Мах 3 кеп.

# М. С. ГОРБАЧЕВ НОБЕЛЕВСКИ ПРЕМЕ ЛАУРЕАТИЙ КОНГРЕССА ДЕЛЕГАЦЕЦА ВIАШАГIКХЕТАР

КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева 13 ноябре Кремле тIанийцар 25 — 27 октябре г. Моастрихте (Голанди) хиннача дунен Нобелевски преме лауреатий конгресса делегаци. Делегацена юкъе — Нобелевски преме лауреат Джордж Уолд (США), Тео Книппенберг, Сузана Габриель (Нидерланды), Алоис Энглендер — Нобелевски преме лауреатий федераце секретарь (Австри).

ВIашагIкхетаре бар СССР Iилман Академе президент А. П. Александров, СССР Iилмай Академе вице-президент Е. П. Велихов, академик — СССР Iилмай Академе общи физикан астрономеи отделене секретарь Нобелевски преме лауреат А. М. Прохоров.

Делегаце М. С. Горбачевга дIаделар М. С. Горбачевгеи США президентага Р. Рейгангеи Нобелевски преме лауреатий конгрессо дайта кхайкарал. Цу тIа йоах:

«Шун йолаш я адамлен исторе боаха гIа хувца йиш йола цIаккха ца хинна таро.

Оаха тIахьех шо хьалхарча дакъе даха деза укх тайпара гIанаш юкъе а долаш йолча дерригa герз дIадакхара хаьддача планах йола договоренность хиллалца Женевера ара ца довлара:

1. Хьалхарчарца ядерни герз тохаргдоацаш йола заявлени.
2. Ядерни лелхамаш дара вIаши цхьана лелаеча мораторегара дIадола а даь, ядерни тохкамаш делга цIендаь дIадаккхар.
3. Космически аренна милитаризаци елга леррагIен соцадара.
4. Уж сихагIа дIаяхарга бодача наькъагIа боккха хьалхара гIа хиларах тарра, ядерни герза запасаш лоархIам боллаш кIезигьяра.
5. ЦIаьхха ядерни тIом ца хьайтара вIаши цхьана механизм хьакхоллара.

Ший хана президента Эйзенхауэра ма аллара герз Iоадара тIехьбаларо мецача пахагара сискал дIайоакхх.

Кхерамзленга бода никъ карарча хана герз дIадаккхаргеи адамаш даха доагIача тайпара дахаргдолаш Iалашо яргеи гIола бода.

ТIахургдолчо дIадех Iилмани технологическии - знанешта цхьана переориентаци елга.

Машарга довларо дIадех идеологена кIезигагIа акценташ а еш, дунен халкъашта юкъе вIаши гIулакхаш лелаеча нийслуш йола проблемаш дукхагIа довлгеи йоашхилгеи.

Карарча хана къонахчал тIемага кийчдалара а ца эшаш, машарга довлара эш».

Кхайкарал дIалуш, Дж. Уолда белгалдаьккхар ВIашагIкхийттача Штаташка машар хьаллоацараш массе моттигашка гIайтталга. Из бакъду общества хетар ала, аьнна даьча хаттараша а. Масала, 70-негара 80 процентага кхаччалца бола американцаш ядерни арсеналашта замораживани яра тIехьа ба. Герз Iоаделга США къаман хьашташ Iалашдара хиланза даргдоацаш хIама да, яха къамаьл, ма дарра хьежача, «седкъашкарча тIемий» программагIа дукха миллиардаш дола пайдаш эца лерхIаш йола американски тIема-промышленни комплекса хьашташ хьагойташ да.

Советски Союза политика, бухсоцаш белгалдаьккхар Дж. Уолда, дунен кхелашта, планета дерригача берий кхоанен йоакхо еш болча Iилманхой тIахьехамашца цхьана йоагIаш я.

Кхайкарал хьайийцачул тIехьагIа М. С. Горбачева делегаце членашка къамаьл дир.

# М. С. ГОРБАЧЕВА даь къамаьл

Геттара раьза а волаш тIаьц аз шIи хезача Iилманхоша — Нобелевски преме лауреаташа кIал шоай кулгаш яздаь дола кхайкарал. ХIанзе а дIаала безам ба са, Советски кулгалхоша цу кхайкаралах ерригача адамленна Iалаьмате боккха лоархIам болаш дола документ лерхIаш хилар. Цо чулоаца дунен халкъашта юкъе латта гIулакхаш динача оагIорахьа лостаделга Iалашдар, сихдаь герз хьаделга соцадар, космоса милитаризаци ца яйтар царгара хьадехаш йоккхийча державашка беш бола тIахьехам тха мехкарча бахархой уйлашкеи цар кулгалхоша дагакхоабарашкеи хьежжа да.

Вай дахаш яр хувцамий ха я ала йиш йолаш я. Дешаш доккхача хьакъалца къестадар, деш дола гIулакхаш хьежа, сих ца луш дар, ший къаман хьашташ даь ца Iеш дерригача дунен сообщества хьашташ а теркалдар дIадехача доазонна дIатIаэттай хIанз адамле. Сона хетачох, дош духхьала ишта кхетадар я Нобелевски преме лауреатий инициатива кIийле а.

Оаха СССР-е лерхI, ядерни герз, къаьстта цун эгтара кхерамегIа дола тайпаш, Iоадара наькъаш декхарал цунца цхьана герзаца космосе довлара йола нийI чIоагIа дIакъовларал сихагIа къоастаде дезаши цул лоархIамегIен декхар тахан долаш дац аьнна. Из да тхона хетарашкен массехк ди даьлча хулача советско-американски вIашагIкхетаре оаха хьуча предложенешкеи хьежжа.

Цу вIашагIкхетарах тхона хетараш къайле йоацаши цIенча дег тIарен да. Женеве даха кийчлуш да тхо ерригача паччахьалкхений, амма эггара хьалха Советски Союзи ВIашагIкхийтта Штаташи санна долча мехкий, кулгалхоша тIалатта бехктокхам бизза кхета а беш. Тхо долх цIенхаштта а беркате а болх бе, даьсса кулгаш хьаллаьца а долхац.

Советски Союз тIехьа я, дунен халкъашта юкъера машари кхерамзлеи чIоагIъяр, СССР-ан США-нен юкъера гIулакхаш тоадар, сихдаь герз хьаделга юхаозар, из космоса аренашка ца далийтар санна дола вай ханара юкъмоттигера дешаш къоастадара вIашагIкхетаро бокъонца новкъостал дара.

Тхо кIоаргга тийша да, хIара хIаман уйлаеш волча саго тIема кхерам тIерабаккхарах бола цун ший бехктокхам бизза кхетабар тахан къаьстта лоархIаме хиларах. ХIаьта ядерни тIема тIехьале мишта хургья, хетаргахьа, кхыбарел дикагIа ховш бола Iилманхой мара кхы малав, лаьттара уж дале а «седкъашкара» дале а тIемашта духьала цIогIа детта дезараш! Белггала цу тайпара лерхIаш ва со оаш дайта кхайкарал а. Тха мехко лакха мах бу тIемеи машареи дешай даькъера позици дилла хьинаре йолча бокъонца болча Iилманхой гуманистически традице — из духъювлача Нильс Бор, Альберт Эйнштейн, Фредерик Жолио-Кюри лаьттача традице.

Вай ха бокъонца йола «дошо бIаьшере» я Iилманна. ЦIаккха ца деннача тайпара сиха шерлу кхетама доазош. Микромирагара космосе кхаччалца долча дерригача лостамашка, дукха ха йоацаш а кхача а йиш йоацаш лерхIаш хиннача Iалама кIоаргаленашкеи къайленашкеи кхоач сага хьакъал. Кхетамах хьахинначох бизза пайда эцаро таро хулийтаргьяр сага материальнии духовнии вахар дикалга диллача дIаьхий де.

ХIаьта ткъоалагIча бIаьшерен унзара парадокс яц, дукха нах боабеш дола герз хьадара тIадерзадаь долча Iилманна карагIдаьннараша адамий фу дIахо йодача хана дахара кхерам тIатувсаш хилар!

ДегIаахара объективни леламо ше хьалхарча мугIаре даьхад тIемеи машареи дешаш. Наьха сакхетам сомабаккхара, сихдаь герз хьаделга юхасоцадараи цул тIехьагIа из юхатIехьашкахьа дигараи тIадерзадаь гIулакхаш тIагIертта дара, из кIезигде гIортара уж тIахьехара даькъе бокхача лоархIаме а ба, хIаьта из хIама де дезаш а ба Iилманхой, цар авторитетни дош, дерригa довзаш дола царна хетараш.

Шун кхайкарал тIа нийса кертагIдаьккхад, къонахчал тахан тIема кийчо яра а ца эшаш, машар оттабара эшаш хилар. Из къаьстта нийса да сихдаь герз хьадар кхерамеча доазон тIа дIатIакхаьча хиларагIа. ТIема техника дегIаахаро хIанзе а геттара чоалхане дерзадаьд герз латтIахьожам лоаттабара декхар. Вай тIатеIIа юхедахад цул тIехдаьлча тIахьожам лоаттабулургбоацача хьалага кхачара.

ЧIоаггIа ира эттад ударни герз космосе хургда е хургдац яха дош. Цунна долча жопах тийша да дуккхача шерашка дунен дегIаахар. МалагIча маьршача кхоанена, малагIча стратегически стабильностах дувца йиш я, нагахьа санна хIанз шахтай ченашкеи океаний бовхашкеи латтача ракеташта космосера Iочуоллаенна йола цхьаькха Iоажал тIакхийтача?

Уйла ел оаш гIуланх ишта эттача итт — ткъо шу даьлча дуне мишта хургда. Массанахьа — бIаьш километраш лакхача атмосфера доазонгара геостационарни орбиташка кхоачаш — вай планета тIа бахача беррига наьха кортош тIа гIолла леларгья тайп-тайпарча ударни герзий таьлгIеш.

Шовзткъа шера «передовой базировани» лоархIаш долча американски герза гона чу баьхача советски наха вIалла тIалоацаш а дац из космосе даккхара дош ше, шоай кортош тIа, шоаш чубахача моттигаш тIехь из хилара перспектива ше.

ХIаьта мишта хетаргда из шоай доазоний йистошка — лаьтта а сигала а — латтача наьха герзага баьнна боацача мугIаререча американцашта? Сона хеташ, тха мехкашта юкъера кхохкам, таханарча стандарташка диллача цIаккха ца хиннача тайпара тIахьожам лоаттабе кхы а халагIа хургдолаш чIоагIлургба.

МалагIча мехка вахача сага а сов беза психологически мухь хинна тIаюжаргья космоса яь милитаризаци, массанена а хьаергья стабильни йоацеи тешаме йоацеи атмосфера.

Хаттар отт: сенна деш да из? Дича мегаргда, дагадоххарагIа аьлча, укх тайпара хаттар а: паччахьалкхений суверенитет толхаяр доацал-теш цар территореш тIарча космически аренашка кхыча паччахьалкхен герз оттадар?

Советски наха шоай письмош тIа каст-каста хаттараш ду, фу дергда Советски Союзо, нагахьа санна США-с, цхьаккха хIама теркал а ца деш, дуккха эшелонаш йолча ракеташта духьаларча оборонана разработка е, тохкамаш де, дIаоттае йолалой, яхаш. Оаха хьогге а белгалдаьккхад, цунна дала стратегически равновеси а цун чIоагIал а тхоашта эшшача бесса хьаллоаттаяро дIадехарашка хьежжа дола эффективни жоп СССР-а корадоагIаргдолга. Амма гIулакх ишта эттача дувцар сихдаь герз хьадара кердача раундах хургда.

ХIанззалца йолча хана, ховш долча тайпара, герз долаш дац космосе. ХIаьта, нагахьа санна из цига кхоаче, из цигара дIадаккхар Iалаьмате чоалхане гIулакх хургда. ХIаьта вIалла доггдаха дезаш хIама дац, ударни космически герз хьадаро лаьттара ядерни герз геттара дIадоаккхаргда яхар. Герзий керда тайпаш хьахилара исторе а хIанз долаш дараша а шеко ца юташ тешал ду из ишта хила йиш ца хилара.

Цхьанна тайпара а нийса хила йиш йолаш яц, герз дIадаккхара хьалхагIа из геттара дукха хьаде деза яха логика? Кхыча дешашца аьлча: сенна хьаергья ракеташ хIалакьяра йола ракеташ, цу гIулакха кхыбола, тешамегIа бола, цхьаккха кхерам боаца, хIаьта, керттердар, де лерхIашдар кхоачашдара нийса тIавугаш бола никъ — ракеташ кIезигьярахи дIахо йодача хана уж ерригаш дIаяхарахи долча договора никъ хилча?

Дика гуш да, мичча оагIора лаьрхIача а, кхыметтел кIеззига мара уйла ца йича а шоллагIа бола никъ мара хьаькъале ца хилар. Тхо из никъ хьаллоацаш да.

Шоана хов, цхьание территоре тIара вокхан территоре тIа кхоачаш йола СССР а США а ядерни средстваш тхо шозза кIезигьяра тIехьа хилар. Оаха соцадаьд ядерни герза деш дола дерригa тохкамаш. Оахош, тхоай цхьан оагIон порядкагIа кIезигьяьй Европера гаьна яхара низ юкъера бола ракеташ. Тхо кийча да тIалатарг ца хиларах договор де, ядерний химически герз доаца зонаш хьае.

Цу дерригне, переговорий истола тIа ядача дуккхача кхыча предложенеша а санна — ерригнеша а хIаране а — таро хулийт дунен халкъашта юкъера лоаттам дикка тоабе, ядерни конфликта кхерам кIезигбе, дерригa ядерни герз дIадаккхарга бола никъ билла. Оаха геттара дика кхетаду, даим ядерни герза кхерама кIал дахар адамленна цун дог хьоасташ перспектива ца хилар.

МалагIа альтернатива лу цунна «стратегически оборонни инициатива»? Тхо кIоаргга тийша ма хиллара, цо лу духхьала доазув доацаш, шинна а оагIоно ше-ше хьалхаяла гIерташ сихдаь «оборонительни» а «наступательни» а оалаш дола герзаш хьаде таро.

Са хьалхагIа а массехкава дийзад СОИ политически квалификаци яла. ЦIаьхха кертагIдоакххаргдац аз цун имперски лостам — тIема а технологически а даькъе — кхыча паччахьалкхенел тIехьялара тIаберзабаь хилар.

Дувцаргда аз вокх аспектах. Яхаш да СОИ Iалашду технологе даькъе боккха толам боаккхилга. Амма кхыметтел, нагахьа санна из кхоачашъяро Iилма-технически прогресс дIахьалха тоттаргхилара раьза хилча а, хаттар ма дусий: мел мах гIоргба из хIама дарга? Геттара дика ховш да цунга бода мах адамаша шоаш, шоаш хIалакдергдола герзий средстваш хьаяр хургхилар. ТIаьтIа дукхагIа хул из кхетадеш бола нах, цу даькъе США а.

Тхо Iилмани техникан прогресс сихъяра принципиально кхыча наькъа тIехьа да, тхо тIехьа да технологически яхьашта, чIоагIача а нийсхон а машара хьалашка конструктивни цхьана гIулакхаш леладара.

ХIаьта космос ше еций дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладара йола Iалаьмате йоккха перспективни арена? Тахан духхьала дIадолалуш мара дац вай Iилман адамий практически гIулакххийи хьашташта из караерзае. Амма лоацача хана даьраш геттара дукха да! Хьалхара спутник, хьалха космосе ваьнна саг, хьалха Бетта тIа ваьнна саг, Венера тIеи Марса тIеи Iоховшар, Венера Iалаьмате дика карта.

Амма из — алхха хьалхара юкъиг. ХIаьта де дезар да космоса доазув доаца аренаш караерзаяр паччахьалкхений юкъара, цхьана ду гIулакх хилийтар.

Оаха дIачуешай ООН хьажийта космосе машаре цхьана гIулакхаш леладара шерра программа. СССР предложени яьй ерригача адамлен масштабе низашта координаци еш йола центр хургйола дерригача дунен космически организаци хьае аьнна.

Из — фундаментальни Iилман тохкамаш дари цу гIулакха планеташта юкъера кемаш сигала ахийтари, масала, Марсагахьа.

Из — биологе, медицина, материаловедене даькъе, хаоттам фу тайпара хургба хар, климати Iалама средан йовзара тохкамаш дар, бувзама спутникови глобальни системаш хьаяр, Лаьттан дистанционни хьисапе зондировани яр, Дунен океан караберзабар духьа космосе тохкамаш деш хьахиннарех пайда эцар.

Из юххера а, — йоккхий орбитальни Iилман станцеш, пилоташа лехкаш дола тайп-тайпара кемаш, хIаьта перспективага диллача — лаьттан гонахьарча сигален индустриализаци яр шийна чулоацаш йола керда космически техника дерригача халкъий хьашташ кхоачаш дар духьа цхьана низаш тIаухийташ хьаелгеи цох пайда эцилгеи.

Ховш да, из хьаштдолча паччахьалкхенашца шин оагIорахьа цхьана космосе машарера дIа-юха гIулакхаш леладе тхо кийча долга. Из дизза доагIаш да США-на а.

Шоана дагадоагIаш хила деза дерригача дунен теркам шийна тIаэза дола 1975 шера «Союзи» «Аполлони» яха кемаш вIашагIхоттар. Цу хьакъехьа цхьаццадола хIамаш деш да хIанз а: «Вега» яхача дунен халкъашта юкъерча проектагIа США Iилманхошца цхьана Венеранеи Галлея кометанеи тохкамаш ду, кхыча мехкашца цхьана космосерча поисково-спасательни служба балха юкъе дакъа лоац.

Бакъда, цхьана чакхдаха йиш йолча гIулакхашка диллача из лоадам болаш дац. ХIаьта из ца деш хилар вIаштIехьа лархIа а дагIац.

Деррига теркалдича, гуш да американски общественносто, Iилманхоша, США конгресс а вIаши цхьана гIулакхаш леладе безам болаш хилар, хьаувттаю хаьдда проекташ. Цу тайпарча, цIенхаштта йолча предложенешка хьажа кийча да тхо.

Космосера тIема программаш а, машара проекташ а, цу даькъе Iилма-тохкама балхаш, Iалаьмате дукха рузкъа дIадохийталга дIадехаш гIулакхаш да. Долче, вIаши цхьана машаре дахара альтернатива хувцара цхьаккха оамал бац.

Дунен халкъашта юкъе латта гIулакхаш дегIадоаладара йоккха перспектива йолаш хIама да термоядерни синтезага кхачар. Цо адамленна лургба энерге бухбоаца хьаст, е, вешта аьлча, малх хьабар санна хIама хургда цох.

Ховш ма хиллара, термоядерни реакцена кулгалдара идея духхьашха енийар академик И. В. Курчатов ва, ше 1956 шера Англе дунен общественноста советски Iилманхой балхаш дIадовзийташ цо лекци йийшача хана.

1978 шера денз Советски Союза инициативагIа, малхбузеневропейски мехкий а, хIаьта ишта США-аи Японен цхьаболча Iилманхоша дакъа а лоацаш, Вене тохкамаш ду дунен халкъашта юкъера «Токамак» яха опытни термоядерни реактора проект хьаяра.

ХIанз ала йиш я, цу тайпара реактор хьаяра боккъонца технически таронаш хьахиннай, аьнна, хIаьта специалисташа яхачох, кастлашха, ма дарра аьлча, 2000 шерага кхачалехьа из яьккха вIаштIехьа а даргда.

Дукха ха йоацаш Париже визит яьча хана Франце президентага Ф. Миттеранага оаха дIадовзийтар цу хьакъехьа тхоашта хетараш. Цо могаяь тIанийцар тха предложени. Тхона лоархIаме а, цул совгIа диза даргдоацаш а хет термоядерни синтез кхоачашъярца хьаштдолча ерригача паччахьалкхений низаш цу гIулакха вIашагIтохар, цо йиш хулийтаргья эггара бIарзагIа йола глобальни проблемех цаI — энергетически яр — кхоачашъе.

ХIанзарча дунен тIа кIезига дац шоашта координаци елгеи цу гIулакха цхьана низаш тIаухийталгеи дIадехаш дола кхы тIехьадаха йиш йоаца декхараш. ЦIаьхкхазза а белгалдаккха безам бар са вIаши цхьана шерра дIа-юха гIулакхаш леладара Iилма - технически революцена карагIдаьннарех алхха адамленна машари прогресси хилийтар духьа мара майда ца нийбара Советски Союз чIоагIIен леррагIен тIехьа латтилга. ЦIаькха а тешам лу шоана, цу тайпара гIулакхаш вIаши цхьана леладара Советски Союз чIоагIа лоIам болаш я, аьнна.

Оаша беркате Iилман тохкамаш деш, герзи тIемаши юкъе ца дуташ, машара гIулакх котдаккхара тIехьа къовсам лоаттабеш беча балха тIа толамаш дахар лов сона.

(ТАСС).

# КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро ший аргIанарча заседане хьежай 1986 шера СССР экономически социальни дегIайоалаяра Паччахьалкхен планеи СССР Паччахьалкхен бюджетеи проекташка. Заседане белгалдаьхар, цар тIа оттадаь хьокхамаш шоай принципиальни лостамга диллача мохк социально-экономически дегIабоагIилга сихдара тIаберзабаьча парте стратегически наькъо, КПСС Программа кердача редакцеи 1986—1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча юкъаи СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамийн проекташа ма яххара хилар. ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяр халкъа боахам социалистически экономика интенсификаце, эффективность лакхъяра наькъа тIа боаккхаш гола тохийтара къаьстта лоархIаме хургда. Халкъа боахам дегIабара темпаш сихъергья керттерча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра, ресурсай дерригa тайпаш кходара, Iилма - технически прогресса карагIдаьннараш шерра юкъекхахьара чотах. Производствана реконструкци яри из технически кхы тIа а кийчъяри духьа дикка лакхъю капитальни гIирсаш хьалдара темпаш. Чакхдаха лаьрхIад экономически финансовии болх эргабаьккха тоабара, боахам лелабара керда методаш юкъекхахьара, хIаман хьурмат доацаши доал доацаши боахам лелабеш йолча моттигашца хоадамболлаш къовсам лоаттабара тIадерзадаь гIулакхаш.

Планеи бюджетеи проекташ халкъа вахара боарам дIахо лакхбе, къахьегамхой реальни доходаш дукхагIа хилийта, чуIеча фусамашцеи медицински гIулакхашцеи уж Iалашбе, просвещении культуреи дегIайоалае лаьрхIа я. ЧIоагIа уйла тIайохийт Кхачан программа а халкъа эша товараш хьаду производствои деча гIулакхий сфереи дегIайоалаяра Комплексни программа а заданеш а кхоачашъяра ларда тIа баха нах дикагIа Iалашбара.

Политбюрос белгалдаьккхад, план чIоагIъярчул тIехьагIа партийни, советски, боахама органий, къахьегама коллективай керттера уйла планови заданеш бокъонца кхоачашъелга вIаштIехьдаккхара тIаерзае езаш хилар. Цу гIулакха дIахо а хIара отраслена, хIара предприятена кулгалдара боарам айбанза, кадрай бехктокхам лакхбанза, организаторски политически болх тоабанза баргбац.

КПСС ЦК апрельски октябрьскии (1985 шера) Пленумий установкаш теркал а еш, Политбюро хьежай мехка агропромышленни комплексана ду доал дIахо эргадаьккха тоадарах йолча предложенешка. Юртбоахама продукци сихагIа алсамйоахилга а бахача наха кхачан продукташца кхоачам белга а Iалашдар духьа чакхдаха оттадаьд дерригача боарамашка бIарчча цаI а лоархIаш агропромышленни комплексана планировани, финансировани, управлени ярга довлара тIадерзадаь гIулакхаш. ЛаьрхIа гIулакхаш чакхдахаро йиш хулийтаргья юрта боахамаи, продукци чакхйоахача промышленностаи, гIулакхаш деча отраслештеи юкъера ведомственни юкъ дIаяккха, цар интеграци чIоагIъе, боахам лелабара экономически механизм дIахо тоаяра хиланза яргйоаца предпосылкаш вIаштIехьъяха.

Дийцад чуIеча фусамех пайда дикагIа эцареи предприятештеи организацештеи хьалдаьча цIеношкара чуIа фусамаш моттигерча Советий мукъагIа хургйолаш дIателга лертIадаккхареи хьакъехьара дош. Заседане белгал ма даххара, пятилетка диъ шера мехка эксплуатаце дIаденнад ерригa а лаьрхIача 440 миллион квадратни метр гаргга чуIе моттиг йола цIенош, хIаьта из бахьан долаш йиш хиннай 40 миллион совгIча сага чуIеча моттига хьалаш тоаде. Цхьабакъда, чуIеча фусамий проблема хIанз а тоъал ира латт. Цунца дувзаденна чакхдаха лаьрхIад чуIеча цIеной фондах пайда эцара практика эргаькхха тоаяра, ведомственни чуIа фусамаш моттигерча Советашка дIателарах дола законодательство лертIадаккхара а хIаьта ишта чуIа цIенош хьалдеча дакъа лаца предприятешеи учреждeнешеи Iаьдала моттигерча органашка дIателача средствах пайда эцийтара лоаттабу тIахьожам чIоагIбара а тIадерзадаь гIулакхаш.

Политбюрос могадаьд новкъост М. С. Горбачев керте латтача советски делегаце Эфиопе Болхлой парте ЦК Генеральни секретарь Менгисту Хайле Мариам керте латтача эфиопски делегацеца яьча переговорех хьахиннараш. Белгалдаьккхад, новкъостшха долча, доттагIала, вIаши дIа-хьа дувцар кхетадеча хьалашка хинна уж переговораш СССР-аи Эфиопенен юкъе массе оагIорахьара цхьана леладу политически вIаши гIойле йолаш дола экономически гIулакхаш дегIадоаладара, КПСС-аи Эфиопе Болхлой партенен юкъера бувзамаш чIоагIдара наькъаш тIа лоархIаме веха а хинна дIаэтта хилар.

Заседане дийцад советски американски паччахьалкхенашта керте латтараш Женеве вIашагIкхетаргхиларца дувзаденнача дешаех льаца Москве советски кулгалхой США паччахьалкхен секретараца Дж. Шульцаца яьча переговорех хьахиннараш. Шин мехка эггара лакхера кулгалхой вIашагIкхийттача хана керттера уйла герзаш космосе ца дахьийтареи Лаьттан тIа уж юхакъовлареи ларда тIа ядерни кхерам дIабаккхара тIаяхийта езаш хилар хьа а кхайкадаь. Политбюрос белгалдаьккхар, Женеве вIашагIкхетар толаме чакхдалийтара де йиш йолаш мел дола хIама де лаьрхIа советски оагIув хилар. Цу гIулакха, кхетадеш ма дарра, ишта къахьега дезаш я американски оагIув а.

Куба республике яьча визитеи Кубай Компарте ЦК Хьалхарча секретараца Ф. Кастроца, кхыча кубински кулгалхошца хиннача переговорийи хьакъехьа новкъоста Э. А. Шеварднадзес баьча хоамага ла а дийгIа, Политбюрос раьза хинна белгалдаьккхад, вай партеши мехкаши вIаши гаргалуга айхха вежарашха дола бувзамаш, СССР-аи Кубайнеи юкъера доттагIалеи цхьана гIулакхаш леладареи отношенеш социализма, машари социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсама гIулакха дIахо а чIоагIъе цар лархIар хьахьокхилга а хинна уж дIаэтта хилар.

ФРЕЛИМО парте ЦК Политбюро член, НРМ кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Ж. Чисано керте лаьтта Мозамбика Халкъа Республика партийно - правительственни делегаци визитаца ена Советски Союзе йолча хана хинна советско-мозамбикски переговорех хьахиннараште раьза хилар хьакхайкадаьд.

ЦК Политбюро заседане ишта дийцар вай мехка чурча вахареи машар безаш бола цун арахьара политически никъ чакхбаккхареи хьакъехьара цхьадола кхы дешаш а.

✦

ВЛКСМ члена Цороев Махьмада механизатор волаш Назрановски района «Экажевский» совхозе къахьега дукха ха яц. Еце а хIанзле цо хьахьекхад ше хьинар долаш болхло хилар. Цудухьа коллективо сий деш а ва.

Т-150 яха трактор лелаю Цороева. ХIанз лаьтта оахаш ва из. Цхьа ди дIадахийтац цо ший балха норма 150—170 процент кхоачаш ца еш.

МоллагIа шийна тIадилла гIулакх цIена чакхдоаккхац ва из. Цудухьа коллективе сий ду Махьмада.

СУРТА ТIА: «Экажевский» совхоза къона механизатор ЦОРОЕВ Махьмад.

З. БАТЧАЕВА сурт.

✦

## 17-гIа ДЕКАДА

### ЛаьрхIар кхоачашду

Иштта, цхьайтталагIча пятилетка планагIа паччахьалкхенга дохка доагIараш 50600 тонн долаш баьцадаараш дехкад 51000 тонн. Ер шу чакхдалалехьа кхы хIа дIалургда 1687 тонн.

Къаьстта хьинаре къахьийгад С. Хуркаевас, М. Дадаева, З. Садулаева, С. Эхаева кулгалдеча бригадаша. Цар болхлоша пятилетка планаш диъ шера кхоачашъяьй.

Пятилетка планагIа дохка доагIар 730 тонн долаш 1044 тонн дIа а денна тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара план а.

Пятилетка план диъ шера кхоачашъяьй хьайбаш леладераш а. Карарча шера планал совгIа дIалургья 130 тонн шуреи 50 центнер дулхи.

С. ГИРЕЕВ,
Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза директор.

### Деша дай бац

Ер шу долалуча хана доккхий декхараш тIайийцадар Шалински цементни завода болхлоша. Мишта лоархIабу уж царех?

ДIабахача итт бетта заводо планагIа лаьрхIачул кIезигагIа арахийцай 54 эзар тонн цементи 46600 тонн клинкери. ЦаIи ахи миллион сома маьха продукци ца йохкаш йисай потребителашка.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 87 процент мара кхоачашъяьяц. Продукцега дIадодар доагIачул дикка дукхагIа да.

Заводерча керттерча цехех цхьаккха а яц паччахьалкхен планах лоархIаеш. Эггара дукхагIа декхар тIадисад С. Дидаров, В. Щербаков, Г. Мальцев керте латтача цехий коллективашта.

Б. КОСТОЕВ.

## КПСС XXVII съезда накъадолхаш

### Ювцаш я КПСС Программа кердача редакце, КПСС Устава де могадеча хувцамий, Керттерча лостамий проекташ

# КЪАХЬЕГАМХОЙ ИНИЦИАТИВА ХЬАЛЛУВЦА

«Экономикана кулгалделга эргадаьккха тоадар духьа беча балха тІа **къахьегамхой творчески инициатива дегІаккувларан уж производствана доал деча тІа-тІа дукхагІа юкъеоозаран**, планаш увттаечара а боахама решенеш тІанйечара а, предприятеш социально-экономически дегІаккувлара мероприятеш чакхйоахачара, производства чура резерваш хьалохачареи царех пайда эцачареи къахьегама коллективаш лоархІам айбара леррагІа никъ лоацаргба КПСС-о» аьннад кердача редакцех йолча КПСС Программа проекта тІа. Аз а са новкъосташа а дег тІара къоабалдеш дешаш да уж.

Коллективни подрядагІа болх беш я тха шурий комплекс. Цу хьисапе укх шера духхьашха къахьегаш да тхо. Хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде доккха новкъостал ду цу гІулакхо. Масала, соахка итт бетта хиннaчул 158 килограмм дукхагІа я оаха укх шера 1 ноябрь хьатІакхоачаш хІара кхоабача Іаттагара яьккха шура. Цул совгІа, хІанз царех хІаранегара дийнахьи буси йоаккхар а соахка укх хана хиннaчул кхо бІаь грамм дукхагІа я.

Уж толамаш кхы а дикагІа хургдар цхьацца кхоачамбоацараша новкъарле ца йоре. Масала, хьайбаш Іангара дахара тоъал дац тха комплексе укх шера Іалашдаь довкъар. Цудухьа, коллективни подряд юкъйоалаяра раьза бац-теш колхоза кулгалхой, аьнна уйла йоагІа цкъаза.

Цу тайпара къахьегача кхыча боахамий подразделенешка а кулгалхой бехкагІа каст-каста кхоачамбоацараш нийслуш хиларах шек яц со. Цудухьа кердача редакцех йолча КПСС Программа проекта «социалистически производственни отношенеш, доал дара системеи боахам лелабара методаши эргаьха тоаяра» яхача разделе **къахьегамхой коллективех дола Закон кхоачашдарах кулгалхой бехктокхам лакхбергболаш** дешаш юкъедихьача бакъахьа хетар сона.

**Л. ШАДИЕВА.**
**Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза шурий комплекса доярка, коммунист.**

# ХЬАННА ЛУ ІА РЕКОМЕНДАЦИ?

Юххьанцарча партийни организацей,, партийни органий балха тІа дикадараш санна нийслу дукха ледарлонаш, кхоачамбоацараш, динза даргдоацараш а къьга хьагучадоах вахаро ше, цудухьа цІенхаштта цар чулоацам тахка а тохкаш, ювцанза а къасасталнза а яргйоаца керда йоккхий проблемаш увттаю цо вайна хьалхашка. Хано хьахьекхад партийни балха стиль овлангара деиз хувцара диннза дисараш малагІаш да, дукхагІа терко сенна е еза. Цунца айхха дувзаденнад хургйолча КПСС аргІанарча съезде чІоагІъяра парте кердача Программа а КПСС Устава а кердача редакцей проекташ тІа шоай партийни собранешка коммунисташа, беррига советски наха, шоайла дага а бувлаш, де мегаргдола хувцамаш дара кепатсха араяхар.

Кердача редакцей проекташ кепатеха арайоаллаше, хІара тхоай коммуниста, болхлочоа хьалхашка декхар оттадир Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча тха управлене парткомо, парткабинето, цІенхаштта терко тІа а озаш, уж лоархІаме документаш Іомадар, цар чулоацамах шоашта хетар дувцаш предложенеш тела аьнна. Шоаш еча занятешка цу хьакъехьа дувца декхарийла бир оаха тхоай пропагандисташ, ладувгІараш. 11-ча ноябре марксизма-ленинизма лэрдий школашка дийцар тха активисташа из дош, хІаране шийна хетар белгалдаьккхар. ХІаьта цул тІехьагІа хиннача партийни собранешка могаль хьаллаьцар парте ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленума решенеш, цига тІанйцача документий проектий хьакъехьа енна хаьдда йола предложенеш чІоагІйир.

Иштта 13 — 14 ноябре Грозненски аьшкабетонни конструкцеш еча завода цехашка собранеш еш ЖБЦ-2 стропальщика коммуниста К. Тлипарова дийцар дукха ха йоацаш металлоконструкцей цеха электросварщик Мостовой Владимир кандидатски стаж йолча хана шийгара ледарлонаш ювлийтар бахьан долаш парте мугІарашка хьа ца эцаш витарах. Из дош дувцаш хиннача собране дош гІоттадир рекомендацеш цунна еннача коммунисташкара а цІенхаштта доагІар хатта деза, аьнна. Бакъда, КПСС Устава тІа уж бехктокхаме оза безилга белгалдаьккха ца хиларах, духхьал цу собране дувцар мара кхы чІоагІагІча бехктокхаме ца озаш битар уж. Иштта, моттигаш нийсъеннаяр УМС машинист В. Тарасов, СМУ-8 каменщик А. Эльсанукаев парте членалла хьаэцарах дола дешаш дувпача хана а.

— ЦІенхаштта, хІара пункт а тохкаш, йийшай аз КПСС Устава кердача редакце проект — аьлар цу собране къамаьл деш В. Тлипарова, — са терко тІаозаш я «Парте членалла кандидаташ» яхача раздела 16 пункт: «Кандидатски стаж чакхъяьнначул тІехьагІа юххьанцарча партийни организаце хьажа а хьеже, къоастаду, кандидат парте членалла дІачуэцарах дола дош. Нагахьа санна кандидатски стаж йоаккхача юкъагІа кандидато ше дикача оагІорахьара хьахьекхавецеи ший гІулакхашка диллача КПСС членалла дІаэца мегаргвоацаш валеи партийни организаце решени ю из парте членалла дІаэцаргвоацаш хиларах, тІаккха из решени парте райкомо е горкомо чІоагІъьячул тІехьагІа КПСС члена кандидаталара дІаваьн н а р г лоархІ из».

Цунца дувзаденна цу пункта тІатоха безам бар са ер дешаш: **«КПСС членалла дІаэцачоа рекомендацеш лучa хІара коммуниста бехктокхам айбар духьа, КПСС членалла кандидата парте дІаэца мукъа ца балара дош дувцача хана, цунца цхьана партийни собране дувца оттаде деза цунна рекомендаци енначеи парте дІаэцара из кийчвеш хиннaчеи коммунистий дош а. Объективни йоаца характеристика-рекомендаци еннараш партийни бехктокхаме оза беза»**.

Хано дІадехa хІама да из, хІана аьлча, цхьацпа моттигаш нийслу рекомендацеш язъяьча хана парте дІачуэцачоа хила йоагІача тайпара характеристика ца луш, озабезамаш а деш, цох ца йоахка дика оамалаш йоахк, яхаш доацараш яздеш. Цулухьа хІанэ а нийслу вай мугІарашка карьеристаш, кулга цІена боаца, алхха шоашта болча пайдан духьа партена юкъе нийсбенна нах.

Собране дакъа лоацаш хиннача коммуниста дег тІара къоабал а еш хьаллаьцар электросварщика В. Тлипарова енна кІоарга чулоацам бола предложени. Парте, советски правительства лоархІаме уж документаш дувцаш политзанятеш, партийни собранеш хургья дІахо йодача хена а ЧИУС-а кхыча подразделенешка. Теша лов цига а чІоагІа хьаштдолаш уж лоархІаме документаш коммуниста дувцаргхиларах.

**ГІ. БОКОВ,**
**ЧИУС-а парткома секретара заместитель.**

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа яьржача социалистически яхье дакъа а лоацаш, толамаш доахаш хьайоагІа тха ферма коллектив. Шера план 2200 килограмм йолаш, **итт бетта 2234 килограмм шура** лькхар оаха хІара кхоабача Іаттагара. Цу гІулакхо йиш хилийтар шера планал 47 тонн дукхагІа а йолаш, 1 ноябрь хьатІакхоачаш Даьхенна 825 тонн шура дІаяла. Цунах 96 процент цхьоалагІча сортагІа хилар.

# ДУКХАГІА ТЕРКАМ ТІААХИЙТА

Барайтта доярка я тха ферме къахьегаш. Царех цхьайтта тІадоагІача шера чотах болх беш я; хІаьта ялхне кхыметтел социалистически декхараш а кхоачашдаьд. Уж ба Ибрагимова Бирлант, Дибирова Зура, Азимова Роза, Гандурова Тамара, Сосламбекова Тамуса, Асламбекова Тоита.

Дега къаьстта тоам беш да шурий хьоанал лакха хилар. ТІеххьарча шин бетта юкъера лаьрхІача 4,5 процент яр из. Даьхенна шура дІаялара шера план ханал хьалха кхоачашъе геттара доккха новкъостал цу гІулакхо а дир. Масала, оаха итт бетта дІаеннача 805 тонн шурий хьоанал лакха хиларах, 815 тонн а лаьрхІа дІанйцар тхогара из пачхахьалкхено.

Овсаре къахьег Іаьсий, шинараш леладераша. Масала, итт бетта план 417 грамм йолаш, хІара къонача бежана дийнахьи буси 520 грамм дулх тІакхатийтар цар. Кхы а лакхагІа ба из хьувкъам республике цІи хезача Іаьсий леладечун, дуккхача ордений кавалера Арсанова Арубикай. Цо дийнахьи буси 650 граммага кхоачаш дулх тІакхетийт. Цул дукха тІехьаюсаш яц Яндурсаева Раиса а. Цун хьокхам — 600 грамм.

Теркам тІабохийташ йиййшар оаха кердача редакцех йолча КПСС Программа, КПСС Устава де могадеча хувцамий, мохк экономически социальнии дегІабоалабара а Керттерча лостамий проекташ. Цу лоархІамеча документаша боккха теркам тІабохийт продукци яккхарга дІадолар лохдара. Цу гІулакха хадданза йоакхо ю тха ферме. Масала, укх шера центнер шура яккхарга дІадодар соахка хиннaчул 2 соми 8 кепиги кІезигагІа да. Из толам баккха тхоашта новкъостал даьчох а дувцаргда.

Мехка кхыча боахамашкара хьаккувла шинарашца тоадора оаха хьалха доахана Іул, царех дукха ахча а телаш. Цул совгІа, хьадоаладаь къона доахан моттигерча Іалама хьалашка даьина ца хиларах шура кІезига телаш, цун хьоанал йоагІачул лохагІа йолаш а нийслора. Из бахьан долаш лакха дар шура яккхарга дІадодар. ТІаккха тхоай толашагІа долча доахах хьахинна шинараш юкъехувлаш Іул тоаде даьлча деррига хувцаделар. Шура а тІакхийтар, цун хьоанал а лакхъелар. Цудухьа бакъахьа хургдар аьна хет Керттерча лостамаш тІа укх тайпара дешаш юкъедихьача: **«Моттигерча хьалашка даьннача лакхапродуктивни доахах хьахинна шинараш а кхедеш, царца Іул тоадара дукхагІа теркам тІабахийта»**.

**А. ЯНУРСАЕВ,**
**Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза шоллагІча ферма заведующи.**

# СОНА БАКЪАХЬА ХЕТ

Дукха ха йоацаш кепатеха араьннай Советски Союза Коммунистически парте Программа керда редакци. Советски наха лог гІоздаьнна тІанйцай из. Къаьстта терко тІайохийт цунна оаха, хьехархоша. Кхувш йоагІача тІехьенна нийса кхетам баларах тийша ба коммунизм хьалъярга бода никъ.

Программа кердача редакце тІа аьннад «КПСС тІатеІІа вІаштІехьдаккха гІертаргъя хІара советски сага дег чу СССР деррига къамаши народносташи вІашкаувзача доттагІалеи вошалеи уйла. къамашта юкъерча юкъмоттига лакха культура хургйола, национализмаи шовинизмаи, ший къамангара дІаиккхараш ца лархІареи ший къам тІех лархІареи белгалонаш, вахари саги коммунистически хьисапе кердаваккхара новкъарле еш йола обычеши нраваши ловргйоаца гІулакх».

Къайле яц тахан вайна юкъе лакхехьа дувцаш дола хІамаш нийслуш хилар. Хийла патоэмаш дувл цхьаболча харц кхетам болча наха ши-ший къам тІех да, яхаш курал еш хиларца. Цар новкъарле ю тайп-тайпарча къамашта юкъе вІаши гаргалонаш е а царина шоайла гаргадаха а. ВІалла а мегаргдолаш хІама дац из. Цудухьа сона бакъахьа хетар Программа проекта тІа аьиначунна **«цу тайпара харц хІамаш шоашкара дувлийтаращца лира къовсам лоаттабергба, советски саг харц новкъа ваккха гІертарах уж бехктокхаме а озаш»**, яха дешаш ІотІатехача.

**Л. ЭКАЖЕВА,**
**Экажкъонгий - Юртарча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.**

# КХЫ А ДИКАГІА БОЛХ БЕ ЙИШ Я

«План кхоачашъелга — декхар, тІеххоачашъелга — сийле!» яхача девизагІа къахьегаш да тхо. Пхе шера план октябрь бутт болалуш кхоачашъе аьттув баьлар управлене.

Социалистически декхарех тхо ханал хьалха кхоачашъе езаш да укх шера план. ХІаьта заданел совгІа 150 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш де дезаш а да. Тахан ала йиш я цу декхарий керттера пункташ кхоачашъяьй, аьнна. Чакхбаьннача итт бетта 280 эзар сома маьха планал совгІа балхаш даьд управлене.

Уж толамаш доахача дика къахьегарца белгалъяьннай боккхагІа бола прорабаш С. Скрипнови Ю. Евдокимови керте латта цхьоалагІчеи кхоалагІчеи участкай коллективаш. Царел дукха тІехьайисац юхейиса вож ши участок а.

Управлене еррига коллектив доккхал деш я дикагІа йолча бригадех. Хьалхашка латта декхараш тІехдика къахьегаш боахкача наьха шоай низи хьннари кхо ца деш болх барца белгала я Н. Степанец, И. Христофориди, И. Варфоломеев, М. Пащенко керте латта бригадаш.

ЧІоагІа новкъа хул иштта къахьегаш боахкача наьха болх цхьацца новкъарленашца юкъагІбоахаш хилча. Керттера кхоачамбоацар да тхо гІишлон материалашца во Іалашдеш хилар. ХІаьта цох тийша ма дий мехкдаьтта установкашта ханнахьа ремонт елга. Во оттадаьд тресте а объединене а снабжене гІулакх, къаьстта бийдалцеи материалашцеи подразделенеш Іалашъелга. Масала, В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача заводе бархІагІча установкапа ремонт е тха болхлой дІакхаьчача диъагІча дийнахьа мара къахьега болабалнзар материалаш ца хилар бахьан долаш. Эггара боккхагІа хьовзам бу тхона транспорт ца хиларо. Са а со санна болча участкай кулгалхой а дукхагІа йолла балха ха дІайода транспорт «яккха» гІерташ.

Укх деношка кепатеха араьннача 1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхачалча йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Керттерча лостамий проекта IX разделе белгалдаьккхад «ШийтталагІча пятилетка объекташ норматиани ханашка хьалъелгеи болх бе йолайолийтилгеи Іалашде», аьнна. Цу тІа тІатехача сона бакъахьа хет ер дешаш: **гІишлон материалаш лоаттаю организацешш транспорт лоаттае еза предприятешш декхарийла йойла ханнахьеи ма эшшеи бийдали транспорти Іалашъе»**.

Аз лакхе белгал ма даккхара, тха управлене дуккхача хана къахьегаш хьабоагІа, йІаьхий балха опыт йола нах кІезига бац. Бакъда, уж тахан-кхоана яхар санна салаІа гІоргба. Цар когаметта дІаотта кагирхой тоъаш бац. Из лоархІаме гІулакх вІаштІехьа даккхара чІоагІа дика хІама хургдар тресте юкъерча звенон специалисташ кийчбеш йола школа хьаеларе.

Цхьан дешаца аьлча, белгальяьха новкъарленаш ца нийсоре дукха а дикагІа дІагІорбар тха болх, дикка доккхагІа хургдар толамаш.

**П. КАМЫШНИКОВ,**
**«Грознефтехимремстрой» треста чуйоагІача № 3 йолча СРСУ начальник.**

# Комсий хий даккха доладаьд

Сийлахь - боккхача Октябра 68 шу дуза ди хьатІакхоачаш латташ Червленски чхьагІара завода коанаІарех ара а яьнна Нохч - ГІалгІай АССР столицагахьа город Грознегахьа йолаелар беза мукъ тІабола автомашина. Из вар цІей долча деношка мела къахьегамхошта ши эзар шуша эггара дикагІа дола комсий хий нийца водаш хинна коммунист - водитель Терновых Леонид. Из сел йоккха событи еце а. чІоагІа символични хІама да коммунист Евлоев Мурат керте латтача завода коллектив корта бохабу маларш меларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабарах йола парте правительствай решени кхоачаш а еш, ше хІанззалца хьаеш ца хинна продукци арахеца йолаялар.

Лоацчача хана овлангара хийцай заводхоша шоай хьалха чхьагІар арахецаш хинначa автоматизированни линеех цаІ, чхьагІар шушашка чудетташ хинна лини. ВоккхагІа волча мастера Бакарова кулгал а деш дукха а беркате а къахьийгар говзанчий - рационализаторий группа. Творчески бора болх цеха механика Моора Якова, слесараша - наладчикаша Чихачев Николай, Махмулова Увайса, Рубченко Юре, кхыбараша. Цар хувцамаш дир разливочни аппарата, из дІайха доллаш хий шушашка чудеттаргдолаш тоа а яь.

Говзанчаша пайда ийцар, тишъеннай, аьнна массанахьара дІа а йоаяь лаьттача укупорочни аппаратах, эшаш хинна оатхалаш заводa мастерске шоаш хьаяь дІа а ехка. Цар тоайир этикетировка ю автомат а.

Хий 98 градусага кхачадеш дІоахдора, рационализатораша оттаяй 10 эзар литр чуйодаш йола эмаль даьккха емкость, Іанара регулировани яра укхаза а пайда ийцар автоматиках. Цеха балхахоша мукъдуаш доацача болата турбаех хьайир емкоста чура дІайха хий шушашка чудеттача автомата тІадуташ йола лини а.

Из беррига болх лоацчача хана бир рационализатораша, хьалхара витаминии продукци цІей долча деношка яла гІерташ. ХІанз духхьала цхьан сахьата кийчде йиш я завода 500 грамм хий чу дола ялх эзар шуша, хІаьта цхьан сменах 50 эзар шуша. Комсий хий лоаттаду завода Наурски района комсаш лелаераша.

Цох дувцаш «Чеченингушвино» ооъединене начальника А. М. Конева аьлар:

— Тхоай заводий коллективашта хьалхашка оттадаьд оаха шу чакхдалалехьа хьа а даь цхьа миллиони 200 эзари шушал кІезигагІа доацаш эггара дикагІа дола цІена комсий хий торгови сете дІачудалара декхар. Червленски заводе хІанз болх бе йолаялийтача лине низало таро хулийт город Грознера а республика ерригача районашкара а баха нах цу маьхеча кхачан продукцеца сизза Іалашбе.

Кастта Наурскии Грозненскии чхьагІара - коньячни заводашка болх бе йолалургья кхы шиъ низ бола автоматически линии. Цо йиш хулийтаргъя Къулбаседа Кавказерча вежарий республикашта а, хІаьта иштта мехка массехк промышленни центра а лоаттадара дуккха хий кийчде. Хий арахецаргда ийдархоша дика дІайеча 0,5 а 0,33 литра боарамерча шушашка.

...Юха ца сецаш болх бу кердача лине. Транспортера тІа а латташ йолхаш я лаьттан а маьлха а низ чулоацаш долча комсий хих йизза йола шушаш. Дика бІаргкхоаб царга лине бригадира, коммуниста Мищуточкина Евдокияс, къонача болхлоша - комсомолкаша Мовсарова Раяс, Гастиева Барьята, Солтыханова Лизас, кхычар. Арахецача продукце дикал чІоагІа теркам тІабахийта зувш ба лабораторе заведующи коммунист Гекова Валентинан цун гІончаши.

Хоза этикеткаш тІа а йоахкаш йола шушаш чуехк лаьрххІача яьшкашка, хІаьта уж транспортера тІа гІолла автомашиний кузовашка чуйолх. «Чеченгингушвино» объединене комсий хий тІатІа дукхагІа кхоач тикай тархеш тІа. ХІаьта из хургда шортта, ийдархоша дІа ма ийду. Нохч - ГІалгІайчера бараштa эшачул а совгІа.

**Е. ГАГИЕВ.**

**СУРТАШ ТІА: слесарь-наладчик Н. Чихачев; инспекционии автомата тІа болх бераш Е. Филипченкован Т. Гойчаеван.**

З. БАТЧАЕВА сурташ.

## МИШТА КХОАЧАЩДУ ДЕКХАРАШ?

# Коартолаш ца хьувкъара бахьанаш

ЦхьайтталагІча пятилетке паччахьалкхенга коартолаш йохкара план кхоачашъе цкъарчоа дика дІаболабеннабар республика кхаш леладераш. Иштта, дІадахача диъ шера планал совгІа дІаеннаяр цар 4,6 эзар тонн.

Цхьабакъда, пятилетка тІеххьарча шерара уж йохкара план кхоачашъяц. 3 эзар тоннага дІанхоач тІадуса декхар.

1,6 эзар гектара тІа хьалкхеьяр коартолаш. Уж дика хьувкъаергья яхаш дийцачох хабар хилар. Цхьанна а районо кхоачашъяц план. Масала, Сунженски районо 3100 тонн ехкай, планагІа дІаяла йоагІараш 6000 тонн йолаш; Назрановски районо дІаеннараш а планал 1000 тонн кІезигагІа я.

Къаьстта эсала хьийкъай коартолаш Сунженски районе. ХІара гектара тІара 89 центнер мара яьккхаяц цига.

Республике эггара дукхагІа коартолаш кхееш йолча рех я цу района «Путь к коммунизму» яха колхоз. Цхьабакъда, агротехнико дІа ма деххара чакхдаьхадац цига из культура кхеяра балхаш. ТІехьаювлийтай дІаера а дегІайоагІача хана Іунал де деза а ханаш. Цул совгІа, фу а ца тоъаш 30 гектар коартолаш дІа ца ювш йитай. ДІайийнараш а нематода яха зене йола садоалла хІама кхийтта хиннай. Колхоза керттерча агронома В. Аксютенкос йоакхо яьяц дІаювча коартолий фу дика хилийтара а толашагІелча кхашка уж хьалкхеяра а. Цудухьа геттара эсала а хьийкъай коартолаш

Цу колхоза тІадиллад республика кхыча боахамашта лаьрхІа лакхача репродукцех а йолаш фуна яраш хьалкхеелга. Уж йохкара план а кхоачашъяц боахамо. Хьагучох, тІадоагІача шера дІае коартолаш йоацаш йисай колхоз. Хила йоагІараш 2000 тонн йолча кийчдаь фу 1000 тонн мара дац.

Цигара хьал дика довзаш ба Сунженски РАПО кулгалхой. Цхьабакъда, коартолаш хьалкхеяреи паччахьалкхенга уж йохкареи планаш кхоачашъерйоацилга шоашта ховшие, из ситуаци ца нийсъялийтара хоадамбеллаш дола хІама деш бац. Цудухьа цхьаделча даькъе планаш кхоачаш ца яра бехке уж а ба.

Дукхха дукхагІа коартолаш яха таронаш йолаш я район. Ер да масал, XIX партсъездеи Цlеча Эскареи цІерагІча колхозашеи «Ассинский» совхозои хІара гектара тІара 140—150 центнер коартолаш яьхай.

Поакхо яьяц аьхи коартолаш хьаяьхача кхашка уж шозлагІа дІаера. Из даьдаларе Сунженски районе дуккха дукхагІа хургъяр укх шера чуена коартолаш.

«Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораша хьалха дІанхача шерашка шозлагІа дІадийнэча кхашка а дика хьувкъайора коартолаш. Укх шера цига уж дІа ца ер бахьан духхьал цу боахама специалистий безам ца хилар мара кхы хІама дац.

Шоай таронех бизза укх шера пайда ийбац Назрановски районе «Экажевский» совхоза кхаш леладераша. 600 гектара тІа хьалкхеьяр цар коартолаш. Цхьабакъда, дІадийна фу сортагІа а доацаш эсала хиларах во хиннай уж. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 100 центнер мара яьккхаяц, планагІа яха йоагІараш 115 центнер йолаш. Из бахьан долаш паччахьалкхенга ехкараш 2,5 эзар тонн мара яц, планагІа йохка йоагІараш 3,5 эзар тонн йолаш.

Назрановски районе эггара дикагІа хьалкхеяьй коартолаш «Назрановский» совхоза кхаш леладераша, гектара тІара 131 центнер а йоаккхаш. Хьивар ца кходеш къахьийгад Хачубаров Хьадиса, Оздоев Бийсолта, Арчаков Іалихана, Мержоев Сулеймана кулгалдеча звеноша.

«Назрановский» совхозо толаме кхоачашъяьй паччахьалкхенга коартолаш йохкара план. Аьттув баьннаб фуна лаьрхІа шоашта мел эшараш дІаоттае а.

Паччахьалкхенга коартолаш йохкара план кхоачашъяьй «40 лет Октября» яхача совхоза кхаш леладераша а. Цига къаьстта белгалъяьннай Евкуров Лахана кулгалду бригада.

Шоаш бехке боллаше а хьаоттам во латтарах эсала хьийкъай укх шера коартолаш, йоах боахамий цхьаболча кулгалхошеи специалисташеи. Из ишта доацилга къаьгга хьахьокх лакхе доаладаьча масалаша. Интенсивни технологи юкъе а йоалаеш, цІенхаштта къахьийгача хьувкъам шозза дукхагІа лургболаш да Сунженскии Назрановскии районий лаьтташ.

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шера коартолаш дика хьувкъаяра хІанзе а оарцагІбовла беза совхозий, колхозий специалисташ. Къаьстта боккха теркам тІабахийта беза сортах дола фу Іалашдара, минеральнии органически удобренеш а ехкаш кхаш хьаьндара, агротехнически дикагІча деношка коартолаш дІайийна яхара. интенсивни технологе дІа ма деххара деррига балхаш чакхдахара.

**И. БОЙКО,**
**Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министерства отдела воккхагІвола агроном.**

# КЕРДА ХЬАЕ ЙОЛАЯЬЙ...

«Автоспецоборудовани е» яхача заводе керда шестистоечни подъемникаш хьае йолаяьй. Уж езаш я Венгре хьаеш йолча «Икарус» яхача автобуса ремонт еча хана.

Цу механизмаша чехка хьалъайю доккха дозал дола «Икарусаш». ТІаккха автобуса кІалвала йиш хул. Мотор тоабе, чархашка хьажа аьттув ба. Керда подъемник дукхаезаеннай Волгодонске, Ленинграде, кхыча городашка. Ала деза, цу тайпара подъемникаш вай республике мара арахецаш ца хилар.

## Районашкара хоамаш

### ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Малгобекски бурув тохара управлене коллективо тохкам бара бурув тохара XI-ча пятилетка план кхоачашъяьй аьнна рапорт деннад. Из толам баккха доккха новкъостал дир буровиккий хьинаро, опыто, профессиональни говзало. Бурув тохарий бригадашта юкъе къаьстта дика къахьийгад И. А. Галаева кулгалдеча бригада. Шоай гІулакх дика довзаш ба бурильщик Исраилов Даламбек, бурильщика гІончаш Бузуркиев Лом-Іаьла, Сорочинский Михаил. Дукха хана деиз бригаде къахьегаш хьабоагІа уж. Царна нийсса болх беш ба укхаза комсомольцаш Зязиков Дауд, Ханиева Лида.

### ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Вознесенски газ чакхйоахача завода болхлоша итт бетта план тІеххоачашъяьй. Цул совгІа 67 эзар тонн стабильни доаца бензин а даьккхад заводчанаша.

Овсаре къахьегача участкай кулгалхой ба А. В. Королев, В. М. Баркинхоев, В. И. Пресняков. Волхлошта юкъе шоай социалистически декхараш диза кхоачашдеш хьабоагІа машинист — кочегар Г. Н. Стариченко, компрессорни станце воккхагІвола машинист Н. И. Туршатов, комбинированни установка воккхагІвола оператор Н. В. Темченко, приборашка хьожаш вола Н. В. Гущин, оператор Л. А. Узиева, слесарь М. И. Чеботарев.

### КАГИРХОЙ СУББОТНИК

«Малгобекнефть» НГДУ комсомольцаша укх деношка чакхдаьккхар кагирхой субботник.

Къахьегама цІей дІахьош овсаре болх бир комсомольцаша Ф. Гуноевас, Н. Труфанова, Р. Бузуркиева, А. Цечоева, Б. Курсиева, И. Пешхоева. Болх баь шоаш даьккха ахча Машара фонде дІахьожадир кагирхоша.

### ЮРТАХОЙ СХОД

Назрановски районе Гамурзиево яхача юрта сход чакхъяьлар. Укхаза дийцар интернациональни, атеистически, тІема - патриотически кхетам балара болх тоабарахи чІоагІбарахи. Сход дІайолалуш къамаьл дир юрта Совета исполкома председатела Р. М. Сагова. Цул тІехьагІа сходе доклад йир «Ленина никъ» яхача газета редактора Б. Б. Дидигова. Докладчика белгалдаьккхар шариІат, Іадат вай вахаре бокъонца йола новкъарле хинна дІаэтталга, атеистически кхетам балара болх марксистско-ленински мировоззрене лоархІаме дакъа долга. Иштта дийцар цо динахи культехи дола законодательство телхадеча нахах.

# ЭФФЕКТИВНОСТЕИ ДИКАЛЕИ НАЬКЪАГIА

## *КПСС XXVII съезда сийна яьржача социалистически яхья шоллагIча этапа итогаш яьй*

**Парте XXVII съезда сийленца накъаяхаран толаме цхьайтталагIа пятилетка кхоачашъяран тIа-тIа шерагIа социалистически яхь яржаш латт республика къахьегама коллективашта юкъе. Съезда хетаяьча 27 декадах чакхъяьннай вурийтталагIа яр. Из нийсъелар промышленноста болхлой, гIишлонхой, ахархойн фермай болхлойн, республика ерригача къахьегама коллективай Сийлахь - боккхача Октябра 68 шу дузача цIейна хетаяьча хьинареча къахьегама вахтаца.**

**Сийлахь - боккхача Октябра цIейна сийленца накъабаьхкар республика мехкдаьттахой, ханал хьалха итт бетта задании ерригача пятилетка плани кхоачаш а еш. Иштта цу денна накъяхар индустре дуккха къахьегама коллективаш, гIишлонхой, транспортникаш, ахархой, хьайбаш леладераш, бахача наха гIулакхдеча сфера предприятешн организацеши.**

**Съезда хьалхарча социалистически яхьа шоллагIча этапа — Сийлахь - боккхача Октябра 68 шу дизара хетаьльча этапа итогаш яьй.**

## Пятилетка— ханал хьалха

Дуней тIа арахецача промышленни продукцех 4 процент мара кхачацар революци ялалехьа 1913 шера хиннача Россега, хIанз СССР-га кхоач дуней тIа хьа мел еча промышленни продукцех пхелагIа дакъа. 1950 шера дерригача дуней тIа арахецаш хиннача промышленни продукцел дукхагIа продукци арахец хIанз вай мехка.

Вай мехка советски Iаьдал эттачул тIехьагIарча шерашка даьха толамаш Iалаьмате доккхий да, хIаьта кхы а йоккхагIа я вай социально - экономически дегIаахара перспектива. Укх деношка халкъага ювцийтара кепатехача КПСС Программан керттерча лостамийн проектех лерхI укх бIаь шерен юхедисача 15 шера Даьхен социально-экономически потенциал шозза дукхагIа хилийта!

ХIара дIаяхача пятилетка вай республика экономикин дегIанхувлара доагIаш дола шийн дакъа юкъекхихьал. Кхоачамболлаш да тIом хилалехьа хьалхарча 1940 шера йоаккхаш хинначул республика промыслашка йоаккхаш йола газ 20-зза дукхагIа хилар, электроэнерги яккхар — 7-зза, цементировочни агрегаташ арахецар 110-зза дукхагIа хилар, чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш хьадар — 178-зза дукхагIа хилар.

Из де вIаштIехьдаьннад дIахо экономика лакх а еш, дегIанхувлара дола керттера лостамаш хIара этапе парте довзийташ а хьахьокхаш а хиларах. Къаьстта моттиг социализм хьалъяра йолча пятилеткашта юкъе дIалоац цхьайтталагIча пятилетка (1981—1985 шш.).

КПСС XXVI съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачаш а еш, республике толаме дегIаенай производства материальни база дIахо а социально-экономически даькъе дегIаахара йола лард. Цу гIулакхашта лаьрхIа пятилетке дIаяхийтай 2,4 миллиард сома маьха пачхьалкхени кооперативнин средстваш, иттлагIча пятилетке дIаяхийтарел дикка дукхагIа, капитальни вложенеш хьалхарча даькъе дIайохийт промышленноста керттера доакъош дегIанхувлара: мехкдаьтта, мехкдаьттахимически, машинаш яра, йигачен кхачани промышленноста доакъош дегIанхувлара.

Вай индустре халкъбоахама керттера даькъе производственни фондаш ши миллиард сомал тIех я. Из Iалаьмате йоккха материально - технически потенциал я, тахан хьалхашка латта декхар да дикача дас саина доал а деш, вай кхоачамех дикагIа пайда ийбар.

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенешка хьежжа массе а йолча материальнии къахьегамен ресурсех ма могга дикагIа пайда эцара, юкъарча производстве эффективность лакхъяра, къахьегама дисциплина чIоагIъяра халкъа боахама дерригача доакъошкара болх эргабоаккхаш латт. Iилмаеи техникаеи, дикагIйолча опыта карагIдаьннараш балха юкъехкхувлара, къахьегамин производствои вIаштIехьъяккхар эргадаьккха тоадара тIадерзадаь балхаш а деш, хьинарегIа къахьег болхлоша, цар лакхъю къахьегама овсарле, къахьегама эффективности дикали. ЦхьайттталагIча пятилетке экономически социальнии дегIаахара планаш ханал хьалха кхоачашъяра, КПСС XXVII съезда сийленца накъадахара парте баьча тIахьехама жоп а луш, промышленни продукце керттера тайпаш планал совгIа арахецарах, планал совгIа баьцовгIайн хьайбайн прдукташ пачхьалкхенга йохкарах, оттаяь йола гIишлон программа кхоачашъярах дола рапорташ телаш я Даьхенна республика къахьегама коллективаш.

Сийлахь - боккхача Октябра 68 шу дузача цIейна хьалхарча деношка республика мехкдаьттахоша рапорт делар мехкдаьттеи гази яккхара план ханал хьалха кхоачашъярах.

Сийлахь - боккхача Октябра цIейна сийленца накъа а боагIаш пхе шера задани ханал хьалха кхоачашйир «Промавтоматика» объединене, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода, республикерча кхы цхьайолча къахьегама коллективаша.

Республика индустре ханал хьалха 1985 шера 28 октябре кхоачашйир товарни продукци маьхала яккхарен дукхагIйола изделеш арахецарен итт бетта программе, ханал хьалха кхоачашъе лерхIаш я ерригача цхьайтталагIча пятилетка керттера планови заданеш а.

## Сухалбе

КПСС ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленуме белгал ма даккхара, эггара чIоагIагIа тIехьатетта йиш йоаца практически декхар да хIара къахьегама коллективо тахан ма могга дикагIа къа а хьегаш, ер шуи пятилеткеи чакхъяккхар, хургйолча вай ленински парте съезда сийленца накъадахар.

Из декхар кхоачашдулургдолаш а да, Республика индустре итт бетта баьча балха итогаша тешал ду Сийлахь - боккхача Октябра цIей республика къахьегамхоша планови заданеши тIаийца социалистически декхараши кхоачаш а деш, кердача толамашца белгалдаьккха хилар.

Республика индустре тIа-тIа дикагIа болх бу, сихагIа чакхйоаккхаш латт пятилетка. Пятилетка тIехххьарча шера индустре къахьегамхоша тIаийцача социалистически декхараш тIа яздаьд: 1985 шера планал совгIа 15 миллион сома маьхера промышленни продукци маьхала яккха, цу даькъе Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дузача денга — 12 миллион сома маьха. ХIаьта итт бетта планал совгIа маьхала яьккха продукци 23,2 миллион сома маьха я. ТIаийцача социалистически декхарий пункт дукха хIама ца эшаш шозза тIехкхоачашъяьй.

Из де вIаштIехьдаьннад социально - экономически дегIаахар сихдара, Iилма - технически прогресс яра, йолаш йола таронаш производствана юкъе а йоалаеш, дIахо дIахьалхашкахьа дахара наькъаш лехара, къахьегама коллективаша шоай дерригa низаш тIадерза дарах.

Республика ерригa промышленность хьаийцача итт бетта производственни программа ханал хьалха кхоачашйир. Продукци маьхала яккхара план 101,4 процент кхоачашйир, къахьегама овсарле лакхъяра план 100,6 процент кхоачашйир. Уж хьокхамаш цул хьалха хиннарел дикагIа да.

Эггара лакхагIа производственни хьокхамаш даьхад моттигерча Советашта чуйоагIача промышленни предприятей коллективаша, цар товарни продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьй 107,8 процент, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра задани — 105,3 процент, соаккха итт бетта маьхала яьккхачул 4 процент дукхагIа продукци маьхала яьккхай укх шера цу юкъа, хIаьта къахьегама овсарле 3 процент лакхъеннай.

Моттигерча Советий доалахьарча промышленни предприятеша ер шу доладелча денз планал совгIа маьхала яьккхай 6 миллион гаргга сома маьха продукци.

Республика районашта юкъе промышленни предприятей балха тIа эггара лакхагIа хьокхамаш даьхар: Веденски, Урус - Мартановски, Надтеречни районаша, Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дизара хетаьльча съезда хьалхарча социалистически яхье шоллагIча этапе котъяьннараш яр уж.

Масала, Ведеиски района промышленни предприятеша продукци маьхала яккхара итт бетта программа цкъаи ахаззеи тIехкхоачашйир, оттаьча планал совгIа 440 эзар сом мах бола продукци маьхала а йоаккхаш. КхоалагIа дакъа совгIа тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план а. Долче сихха дегIаихай арахеца продукци соахка укх хана хиннача боарамга диллача.

Съездаи цIейнеи хьалхарча къахьегама вахташка дикка планови заданеш тIехкхоачаш а еш, социалистически яхье хьалхара моттигаш яьхар: СССР 60 шу дизара цIерагIча Грозненски производственни объединене, «Грознефть» объединене, шурий промышленноста объединене, «Промавтоматика» яхача Iилма - производственни объединене, «Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоахача управлене, «Автоспецоборудоване» яхача опытно - экспериментальни завода коллективаша.

ХIанзарча хана керттерен лоархIамереи дар а хинна дIаэттад республика промышленность а, дуккха керттера Iилма - производственни объединенеш, мехкдаьттагазови промыслаш, заводаши фабрикаши ер шуи пятилеткеи чакхйоалача хана тIа-тIа сихагIа болх а беш, бIубенна къахьега йоланларга йовлар.

Масала, республика бIарчча промышленность хьаийцача товарни продукци маьхала яккхара октябрь бетта план 102,7 процент кхоачашъяьй — план тIехкхоачашъяр шозза тIех да ер шу доладелча денз хинначул. ЦIейна хьалхарча вахте хьинаре къахьегарца хьокхам телаш болх бю дуккхача къахьегама коллективаша. Планови заданеш ханал хьалха кхоачашъеш, арахеца продукци дукхагIа хулийташ, цун эффективность лакхъеш ер шуи пятилеткеи чакхйоаккхаш латт объединении Грозненски ТЭЦ, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завода, дулха комбината, Гудермесски «Нефтехимзапчасть» завода, медицински инструментий завода, Назрановски трикотажни фабрика, «Трансмаш» завода, Карабулакски химически реагентий завода, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода, электроремонтни завода, республикерча кхы дуккхача предприятей къахьегама коллективаша.

## Наха дIадехарашка хьежжа

Республикерча дуккхача производственни коллективаша беча балха опыто тешалдеш хьахьокх продукце лоархIамера тайпаши халкъа эша товараши планал совгIа хьа а деш, поставкаш яра йоккхий таронаш хилар. Къаьстта боккха лоархIам болаш да хIанз шуи пятилеткеи чакхйоалача хана диззаи ший ханнахьеи договорни декхараш кхоачашдар.

Республикерча мехкдаьттахоша духхьал октябрь бетта планал совгIа даьккха потребителашта дIадахьийтад 6 эзар тонн мехкдаьттеи 7 миллион кубически метр гази. хIаьта ер шу доладелча денз цар планал совгIа даьккхал 58 эзар тонн мехкдаьттеи 63 миллион кубически метр гази. Республика мехкдаьттахимикашкара Даьхенга планал совгIа дIакхоачаргда бензин, полиэтилен, чакхдаьккхача мехкдаьтта кхыйола продукци.

Ховш ма хиллара, чIоагIа хоаттаи дIаэцаши я гIишлон индустре, цу даькъа предприятей продукци, уж хьашташ ларде а лунцаш, оттаьча планал совгIа хьа а еш дIаухийт из лоархIаме продукци. Ер шу доладелча денз республике гIишлош хьалъечен кхыча потребителаштен планал совгIа дIаяхьийтай 13 эзар кубически метр вIашагIхеттача аьшкабетона конструкцеши оатхалаши. ХIаьта кирпишкаш ю заводаш продукци арахецарен кирпишк дIаяхьийтарен даькъе тIехьаюсаш я, ер шу доладелча денз царна тIадиса декхар 10 миллион совгIа кирпишк я. Продукци хьаярен поставкаш ярен даькъе тIехьаюсаш я цементни завод, цо дIа ца луш цунна тIаийнсай 54 эзар тонн.

Цхьайолча предприятеша кхоачашъяц ардакх яккхара, фаттаи хьекха шпон, механизированни гIишлон-монтажни инструмент, мехкдаьтта аппаратура, минеральни хий, фенол, ацетон арахецара план.

Халкъа эша товараш, культурно - бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахецилга дегIадоаладари дукха ха йоацаш тIаийцача программо декхарийла ю боахамий органаши къахьегама коллективаши хьалхарча даькъе халкъа эша кхачани промышленни товараш дукхагIа арахецара терко е, цар дикал лакхъе. Духхьал иштта болх беш я республикера дуккхача предприятей коллективаш.

Масала, дулх доаккхача комбината коллективо ер шу доладелча денз планал совгIа потребителашта дIадахьийтад 676 тонн дулхи 99 тонн колбасни изделеши. Потребителашка лаьрхIачул дукхагIа дIакхаьчад: —машадаьтта — 73 тонн, мерзача шурий продукци — 600 тонн, консерваш — 6507 туб., кондитерски изделеш — 38 тонн, н. кх. дI.

ДукхагIа хьа а еш, планал совгIа халкъа эшача товарий продукци арахийцай Грозненски ремонтно - механически завода, «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Металлотара», экспериментально - механически завода, кхы цхьайолча предприятей коллективаша. Уж толамаш беттагара беттага дикагIа хилийтара таронаш йолаш я.

Еррига республика хьаийцача ер шу доладелча денз хьалкъа эша товараш арахийцад 473,5 миллион сома маьха, е 3 миллиони 145 эзар сома маьха планал совгIа. хIаьта культурно - бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш доагIачул 1,3 миллион сома маьха кIезигагIа арахийцад, уж соахкарчул а кIезигагIа да.

## ТIехьадиса йиш яц

Iилма - технически прогресс елга сихдара, кердача хьале предприятей болх эргабаьккха тоабара тIадерзадаь боахамашка ший ханнахьа балхаш ца дарах индустре цхьайола предприятеш тIехьаюс, цар кхоачашъяц планови заданеш.

Продукци маьхала яккхара итт бетта программа кхоачашъяьяц республикерча 17 предприяте, хIаьтэ оттабаьча боарамах къахьегама овсарле лакхъелга Iалашдаьдац 25 предприяте, дIа ца луш йисай бIаьш эзараш сомий маьха продукци.

Шу чакхдоалаш къаьстта чIоагIа декхар дIадусачарех я «Терек» яха производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединене, швейни производственни объединене, когагIирс беча фабрика, шекар деча завода, Серноводскии Ачалукскии минеральни хиш деча заводий, художественни промыслай объединене, прядильно - ткацки объединене коллективаш. ХIаьта ховш ма хиллара духхьал уж предприятеш ма йий халкъа эша товараш, культурно-бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахеца дезараш. Цул совгIа уж бахача наха чIоагIа хоаттаргдолаш дика хилийта дезараш а уж я.

Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода дуккхача болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ба къахьегама ветеранаш А. Озиеваи З. Хамзатоваи. Царех хIараяр укхаза болх беш йола 22 шу дизад. Цу шерашка шоай балхах тIехдика кхийттаб уж. ХIанз экспериментальни участке эггара дикагIбола ОТК контролераш ба уж. Цу шинне а лелаю коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи.

СУРТА ТIА: кийчъеча продукцега хьожаш ба ОТК контролераш А. Озиеваи З. Хамзатоваи.

**В. ЮНЦЕВИЧА сурт.**

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча производственни объединене фанеровально-заготовительни цеха болхлоша къаьстта дика къахьег укх шера. Дукха болхлой ба цига хIанзлехьа пхе шера план кхоачашъяь. Царех цаI ва слесарь Садулаев Абдулхаджа. Цхьаккха хьовзам хилийтац цо ше бахьан долаш цеха коллектива балха тIа. Хьинаре дакъа лоац юкъарча балха тIа а. ЦIена кхоачашду цо цеха комсомольски организаце бюро члена декхараш а.

СУРТА ТIА: слесарь Садулаев Абдулхаджа.

**И. ПЛИЕВА сурт.**

Республике йолаш я продукци арахецараи поставкаш яраи оттаяь планаш толаме кхоачаш а еш, халкъа эша товараш арахецара хIанз а тIехьа е йоагIIаш йола йоаккхо ца еш йола предприятеш, цу товарашта поставкаш яра планаш кхоачаш ца еш йола предприятеш.

Халкъа эша, культурно - бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахецара даькъе тахан декхараш тIадусачарех я моттигерча промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш деча министерствай предприятеш, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, «Красный моллот» завода, «Пищемаш» завода, кхы цхьайолча предприятей коллективаш.

ХIанзарча хано дIа ма деххара болх бара эшаш дар да поставщикаштен потребителаштен юкъера бувзамаш чIоагIа а тешаме а хилар. Цхьабакъда, вай цхьайолча предприятеша - поставщикаша, духхьал дIааьлча, шоай потребителий хьашташ кхоачашдац, халкъа боахама Iалаьмате чIоагIа эшаш йола продукци лоаттаяра йола планаш кхоачашъяц.

Миллионаш сомий маьха йола продукци дIа ца луш йисай поставкаш яра заданеш а декхараш а тIехьа дIалаьрхIача: биохимически завод, цементни завод, швейни производственни объединени, «Терек» яха объединени, «Красный молот» завод, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединени, «Чечингушконсервпром» производственни объединени. Цудухьа ерригa вай промышленность хьаийцача продукцена поставкаш яра даькъе доккха декхар тIадисад.

ТIехьабусараш хьахьалхабахара, ер шуи пятилеткеи толаме чакхдаккхара дерригача боахамийн общественни органийн юкъара низаш тIадерзаде деза. ТIехьабусараш хила йиш яц. Шоай болх Iалаьмате дика вIаштIехьа а баькхха, юкъарча гIулакха тIехьара хIаране бехктохкам айбарца мара ка яргьяц КПСС XXVII съезда сийна тIаийца социалистически декхараш толаме кхоачашде.

## ЛоархIамеча объекташка

ЦхьайтталагIча пятилетка йоккха гIишлон программа чакхйоаккхаш латт республикерча дуккха эзараш болча гIишлонхоша. Халкъа боахама дерригa доакъош дегIанхувлара, социально - культурни дешашта пачхьалкхено хьахьожадаьд ши миллиард совгIа сом. Из цIаккха ца хиннача тайпара дукха да вай гIишлон организацешта, хIаьта а цар къовсам лоаттабу шоашта оттабаьча боарамга кхача гIерташ, укх шерен пятилеткаи программа толаме кхоачашъе гIерташ.

Укх тIехххьарча шеро йоккха моттиг дIалоац ерригача пятилетка гIишлон программе. Капитальни гIишлош хьалъечара гIулакхаш овлангара денз хийца тоадар керттерча декхарех да. ХIана аьлча, Iилма - технически прогресс елга сихдара, экономика интенсификаце рельсашта яккхара, халкъа боахам дегIанхувлара темпаш чIоагIъяра парте лини кхоачашъяр дуккхача даькъе цунах тийша да. цунца цувзадаенна республикерча гIишлон организацеша дукха балхаш ду гIишлон - монтажни балхашта индустриализаци елга сихдара, балха планировани яри из вIаштIехьбаккхари эргадаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, тахка а тохкаш юкъекхувл ерригa таронаш, кхоачашде оттадаь балхаш ханнахьеи дикеи чакхдахара сарцагIбоах нах.

Республикерча пачхьалкхен гIишлон - монтажни организацеша подрядни балхаш дара итт бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй. Оттаьча планал совгIа даьд 8,4 миллион сома маьха подрядни балхаш, план 104 процент кхоачаш а еш.

Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIейя сийна тIаийца декхараш кхоачаш а деш, лакха производственни хьокхамаш дахара яхье баьннараштa юкъе кот а баьнна, хьалхара моттигаш яьхай «Гроэтрубопроводстрой» треста гIишлонхоша, шоллагIа моттиг яьккхар «Чечингазстрой» треста гIишлонхоша, кхоалагIа моттиг — «Грознефтехимремстрой» треста гIишлошхоша.

Яхье яьннача гIишлон - монтажни организацей коллективашта юкъе хьалхара моттигаш яьхай Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7, специализированни №7 йолча треста Грозненски монтажни управлене, «Чечингсельстрой» треста ПМК-1066, «Чеченингушводстрой» гIишлон управлене ПМК-6, «Чечениигушвино» объединене ПМК-2 «Севкавсовхозмонтаж» треста спецПМК-861 коллективаша.

Дуккхачар шоай низаца гIишлон балхаш дара итт бетта планови заданеш а кхоачашъяьй, цхьабакъда хIанз а тIехьа йолаш я тIехьаюса гIишлон, монтажни, специализированни организацеш. Ка йоалаш къа а хьегаш, толамаш доах укх шера хьалхарча деношке а денз хьинар кхо ца деш болх дIабоалабаьча, нийслу халонаш а проблемаш а хьаькъале къестаьча гIишлон организацеша.

Ер шуи пятилеткеи чакхйоала ха тIа-тIа гаргагIерташ латт. ХIанз къаьстта боккха лоархIам болаш да хIара дейна заданеш кхоачашъяр, хIара балха минутах, сахьатах ма могга дикагIа пайда эцар, овсаре къахьегаргдола гIулакх вIаштIехьдаккхар, планови заданеши шоай декхараши кхоачашдара хIара гIишлонхочоа тIалатта бехктохкам айбар.

ГIишлонхой сийлен декхар да планагIа дIаяла мел лаьрхIа пускови, производственни, социальни объекташ йиллача хана эксплуатаце дIаялар, йоагIачул дукхагIа гIишлош хьал а яь керда шу, парте XXVII съезда шу дIадоладар.

## Керда толамаш дахара

ЦхьайтталагIча пятилетка тIеххьара юрта боахама шу чакхдала юхейисар Iалаьмате кIезига ха я. Дукха балхаш ду укх деношка ахархошен хьайбаш леладерашен. Кхашкен фермашкеи къахьегаш бараш, республикера ерригa къахьегама коллективаш санна, хургйолча партийни съезда сийна хьалхара хьинаре вахта дIа а хьош, тIагIертта къовсам лоаттабеш ба Кхачан программа кхоачашъяра.

Кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхошта хьалхашка цхьайтталагIча пятилетке оттадаь декхараш чоалханеи бехктохкамеи да — пятилетка толаме кхоачаш а яь, ялат, баьцадаараш, комсаш, кхартолаш чуяра даькъе кердача коталонашка бовлар, пачхьалкхенга дохкаш дола дулх, шура, фуаш, тха дукхагIа хилийтар.

Колхозни совхозни кхашкара ялат дика вIаштIехьдаьккха чуийца даьннад, хургболча хьувкъама лард еллай. Дуккхача кхашка гурахьа юв культураш дIайийнай интенсивни технологех, зябь аьха Iойиллай.

ЧIоагIа сагота ха я хIанзара яр фермашка. Хьайбай боахам эггара халагIчарех цаI ба — юртарча къахьегамхой хьинарера участок я из, цар тIагIертта къовсам лоаттабу шерен пятилеткаи планаш толаме кхоачашъяра. Республикера колхозаши совхозаши, фермаш, хьайбай комплексаш, яхьа инициаторашкара - хьайбаш леладерашкара назрановцашкара масал а эцаш, Еррнгсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш ба 1985—1986 шерашка тIехдика, гIел ца долийташ хьайбаш Iангара дахара.

ХIанз боахамашка шоаш баьча балха анализ е еза а планови заданеш кхоачашъяра йола таронаш оарцагIа яха еза а ха хьатIаэттай. Ялат даккхарен хьайбай продукци яккхарен йохкарен шерен пятилеткаи заданеш кхоачашъярах рапорташ деннад республикерча цхьайолча районашеи, колхозашеи, совхозашеи.

Масала, октябра цIей дездеча хьалхарча деношка пятилетка тIехххьарча шера шоаш тIаийца декхараши ерригача пятилетка планаши кхоачашъярах рапорт делар Сунженски района ахархоша, Даьхен амбарашка пятилетка планал совгIа 10 эзар тонн ялат чу а тоссаш.

ЦхьайтталагIча пятилетка тIехххьарча шера планал совгIа ялат дIалуш ба Грозненски, Наурски, Ножай-Юртовски районий ахархой.

Соахкарчул шозза дукхагIеи планал совгIеи чакхъяьха свеклаш дIачуеннай Гудермесски района свекловодаша.

ПланагIа лаьрхIачул дикка дукхагIа баьцадаараш дIаденнад укх шера Назрановскии Малгобекскии районашкарча боахамаша. Еррига республика хьаийцача Октябра цIейга соахкарчул 21 процент дукхагIа баьцадаараш дIаденнад.

Дика хьийкъа хьажкIаш хьалхе а яь, пятилетка тIеххьара шу кердача толамашца белгалдаьккхар дуккхача звеньяша, механизированни отрядаша. Назрановски районерча «Октябра 40 шу» яхача совхозерча Б. Кодзоева хьажкIаш кхееча звенос дуккхагIдолча кхай тIара хIара гектара тIара чуийцар бIаь центнер хьажкIаш.

Серноводски Ленина цIерагIча колхозерча хьажкIаш кхееча звеньевой Элькиев Ахьмад гектара тIара 90 центнер хьажкIаш чуийца Iийнавац. Кодзоева звеноца нийсвала лаьрхIад цо.

Масал эца къахьегамхой болаш ба республикерча хьайбаш леладерашта. Назрановски районерча совхозий хьайбаш леладераш бIубенна керда толамаш доахаш ба. 1984—1985 шш. доахан тIехдика Iангара дахара яьржа хиннача Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех, пятилетка тIехххьарча шера хьокхамех яхье котъяьйнарг а лаьрхIа района сийнай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота, укх шера а назрановцаша тIахьех республикера берригa хьайбаш леладераш доахан тIехдика Iангара дахара йолча Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лацараи пятилетка заданеш толаме кхоачашъяраи.

Хьайбай продукци йохкара кхаь квартала план толаме кхоачашъяьй республикерча ерригача районаша, колхозашеи совхозашеи кхоачашъеш латт шерен пятилеткаи заданеш.

Октябра хьалхарча социалистически яхьа этапе балха тIа лакха хьокхамаш дахарах котъяьннай Сунженски районера XX партсъезда цIерагIа йола колхоз, Веденски районера Орджоникидзе цIерагIа йола колхоз, «Гвардейский», «Атагинский», «Октябра 40 шу», «Каргалинский», «Назрановский», «Правда», «Победа», «Московский», «Лермонтовский» яха совхозаш. Республикерча районашта юкъе котъяьннарех я Назрановски, Гудермесски, Ножай-Юртовски районаш.

ДIадахача шерен, пятилетка тIехххьарча шерен итогех хIанзлехьа а ала йиш йолаш да Кхачан программа кхоачашъяра наькъагIа юрташкара къахьегамхой болх аьнна, цар пятилетка задании толаме кхоачашъеш я аьнна.

Юрта боахама ерригa продукци укх шера хургья 375 миллион совгIа сома маьха, пятилеткагIа из дегIайоагIаргья 4 процент, хьайбай боахаме — 12 процент. Хьалхарча пятилетке чуенарел 27 процент дукхагIа чуэцаргья хьажкIаш, дулх — 15 процент, фуаш — кхоалагIа дакъа.

Хьайбай продукташ кийчъяра укх шера план кхоачашъяр а тIехьа дIалаьрхIача 10-ча пятилеткаца нийсйича дулхи коа тIара оалхазараши — 17 эзар тонн дукхагIа хургда, шура — 43 эзар тонн е 10 процент, фуаш — 108 миллион е 27 процент.

Нохч - ГIалгIайчен юрташкара къахьегамхоша шоай сийлен декхар а лаьрхIа тIаийцаб социально - экономически дегIаахар сихдара, организованности дисциплинеи чIоагIъяра парте дIаболабаь никъ, шоаш даьха толамаш чIоагI а деш, сийленца накъаболх уж парте XXVII съезда.

Грозный тахан. А. КАЗАКОВА сурт.

# БЕЛХАМ А БЕЛАМ А

### ТИКА ЧУ ЛАТТ

Дукхача хана денз маларца «къувсаш» хьавоагІа Назрановски районе ваха Харсиев Нурдин. Школе деша вагІача хана а, дийша ваьлча а, балха вахача а, балхара дІаваьккхача а цхьа ги Іойиллал хувцавелаьзар из. «Аз дукхагІа мелча, вокхарна кІезигагІа дусаргда» яха принцип керттера лоарх! Нурдина.

Оаш бехк ма баккхалаш, керттерчох вицвеннавар со. Школе дийша ваьлча тика чу белха этта хиннав Харсиев. Тика чура-м хІанз а аравалац из. Цхьабакъде, хьалха малар нахага дохкаш хиннав, хІанз ше хьайидеш ва. Ахча хилча ше хьаэц, ца хилча, наха ийцачох а кхоачам бу.

### ХЬАЛХАЛАТТАШ ХЬАВОАГІА

«Со менна ва, маргдолаш ва» яха деша дагахьа Іомадаьд Назранера ПМК-432 болхлочо Местоев Мухьмада. Касткастта вытрезвителе хьоашалгІа воагІа из. Дика дІавоязийтав цо ше Грозне а Орджоникидзе а. Дерригa шин хьинар чхьагІара пелинг лохаш дІадохийт цо.

Кьона волаш молаш вацар, яхаш дувц Мухьмадах. Техниках кхетар, балха а хьалхалаттарех вар. ХІанз а латт из-м хьалха... Назрановски района РОВД молаш барий а алкоголикий а списка тІа...

### ТАЛСАШ КАЧ А ЭХКА

Ши сахьат дала дукха ха йисаяц. ГІа-буц миссел нах гулбеннабар Орджоникидзевская яхача станице къаракъ дохкача тика хьалхашка.

ТІеххьара хьевллалу ниІ. Лоам тІара боагІа токхам мо, готтача цІагІа чухьад нах. ТоІІадаь ахчаш бе доахка кулгаш дІаккхувдаду цар кІай халаташ дувхача нахага. Воккар шушаш хьаккхувдаю. Халача лазарах ше верзаргвола молхаш корайнча мо, гІадвода шуша бе енар.

Цхьан шушах кхоачам ца бераш дукха ба, цар шоашца талсаш денад. Талсаш кхухьачарех ба «Цlеча Эскара» цlерагlча колхоза тракторист А. Шелкови «Путь к коммунизму» яхача колхоза слесарь В. Калюеви. Царца яхье баьнна хьувз Н. Чечелев, В. Подрубный, М. Дейшигов, Н. Павленко, Э. Булыгин. ХІаьта уж эздий «кьонахий» цхьаь бисар кхераш царех дІаккхийттай Татарчук Ольга а.

### ЧОАПИЛГ КІАЛТІАЯЬННА

Болх баш беце г, мала хІамилг корайоагІа Малгобекски районе бахача Дзарахов Мухьмадан Дашенкулнев Малангиренеи. Дукха ха йоаццаш города чурча гІулакхий отделе «дунен къамаьл» дувцаш хилар уж шиъ.

Уж цига болга а хайна, царга «моаршал хатта» дагахьа тІабаьхкар М. Боков, А. Алиев, А. Утбанов, Ф. Шашлов. Оаш фу леладу аьнна шоашта духьалвенача милиционерага дІаала хІама доацаш бисар уж. Мотт кІалтІа ца боалаш, кеп яь бар кІантий.

Царех цхьабараш медвытрезвителе бийса а яьккха арабаьлча, шоашка кхаьча сагото йицъяр духьа пелинг тоха бахар...

### НОВКЪОСТАХ ДОГ ЛАЗ

Массарел - хьаьрагІа вар Малгобекски района № 7 йолча школа хьехархо Пешхоев Борис Исапиевич.

— Фу даьд шоана цо! — йоахар цо, Долакоарча культура цІен директора Чертоев Саварбика пІелг тІа а хьувкъаш. — Къаракъ мара меннадий цо. ГІалат ваьннав, тоалургва. Партсобрани а яь дувццал хІама да ер? Аз яхар оаш дІаэце, Чертоев Саварбик парте вита веза.

Пешхоева яьхар кхетаде йиш йолаш дар. Из ше а маларца хьоашал долаш ва. Укх шера 30 июле вытрезвителе бийса а яьккхай. ТІаккха цо ца даькхача новкъоста га даккха мала хургва?

К. МУРАТОВ.

# КАСТТА КХАДЖ ТОСС

Нохч - ГІалгІай республикедика дІаэц шера шозза кхадж тоссаш дола СССР ДОСААФ-а лотерея. Кхадж ба йиш я «Волга», «Жигули», «Запорожец» яхача 1280 автомобила, 1280 мотоцикла, дукхача магнитофонашта, кхыйолча мах болча хІамашта.

Укх шера ГАЗ-24 яхача машина кхадж бенаб Рескоопторга № 4 йолча тика болхлочоа А. А. Шантукаева, «Жигули-21013» яьккхай слесара М. И. Боголюбова, Тайп-тайпара мотоциклаш яьхай В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ инженера В. В. Любочкинас, № 102 йолча берий беша болхлочо О. А. Антиповас, Нурадилов Ханпаший цІерагІча колхоза болхлочо М. С. Темербаева.

ХІанз дохкаш да 1985 шера 2-ча выпуска ДОСААФ лотерея. Кхадж тоссаргба 21 декабре.

А. ИВИН.

# БоккхагІчарна нийсса

Юрта боахама болхлошта чІоагІа бехктокхаме ха я хІанз латташ яр. ХьажкІаш чуэцаш, пачхаьалкхенна дІачуэцаш, пачхаьалкхенна дІаяла уж кийчъеш боахк «Назрановский» совхоза болхлой. Цу гІулакха юстара латтац районера кьона ноахал а.

Ховш ма хиллара, школа реформо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча бокхка лоархІам болаш да дешархой къахьега Іомабелга.

ХІанз а профессионально-технически училищай, кхыча школай дешархоща цхьана «Назрановский» совхоза хьажкІаш чуэцача уж цхьалха йоахача болх беш ба № 2 йолча Назранерча школа дешархой а хьехархой а.

ХІара денна боккхачарна нийсса хІана бац аьнна болх бу цар. Шин сменагІа 400 дешархо хул совхозе къахьегаш. Тахан пхийттара ваьлча санна, парца болх беш ва школа директор Арсельгов Сулейман а. Ший дешархоша доахача толамех воккхий а веш, йоах Арсельгова:

— Производственни практикана дика лард я оаха хІанз йоллаш яр. Къахьегам беза балхага гІолла мара Іомаде йиш яц бераша.

Фуна а ялатана а лаьрхІа хьажкІаш чутовсаш ба дешархой хІанз.

— Дукха ца говш цхьалхаяьха яргья хьажкІаш, — йоах Сулеймана. — Совхоза болхлойл кІезигагІен вогІен оахош болх бергба аьнна хетац сона. Бераша шоайх бенна тешам боабергбац.

Л. АБДУРЗАКОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Журналиста блокнота тІара

# ГІАЛАТ

ДагадагІац сона се фу деш вар, цхьа саг кхайк хьога аьнна, се цІеннанас дІавехача хана.

Уйчара Іо а ваьнна со дІахьежача, согахьа букъ а болаш, сай цІенниаьнаца къамаьл деш латтача сагах бІаргкхийтар са. Со дІатІакхачале юха а вийрза, салам делар цо, кулг а хьакховдадир. Салам юха а дерзадаь, цІагІа чувола аьлар аз цунга.

— Укхаза беша, Іажа кІал Іохайшача бакъахьа дацар вай, — йистхилар хьаша. ЦІеннанас хьаденача гІандаш тІа Іолохвелар тхо шиъ. Ший гІулакх даьннад аьнна лаьрхІа сесаг цІагІа чуяхар.

— Со дагавоагІий хьона? — велавелар хьаша. — Ха дІайода, воше, геттара сиха йода.

Сай хур аз дарах, цу сага сибат дагадоха магацар сона. Мичахьа, маца вайзавте сона ер? Йист ца хулаш цхьа юкъ а яьнна, юха а кІирвенна хьаьшага хьежар со.

— ДагадоагІа хургдац-кх хьона цхьа иттех шу хьалха Грозне мехкдаьттахой вІашагІкхийтта бетта деша, говзал лакхъяккха...

— ИсмаІал! — иккхар сога. — Маьрша ва хьо даьлаІ! ХІанз дагавехар. ЧІоагІа хувцавеннав хьо.

ХІанз геттара наргІата ваьлар со, гІадвахар, дагадехар дерригa а, долла хІама дагадехар.

Фу деш ва хьо, могаш-маьрша? Дезал фу деш ба? ИнІигаш фу деш я? Кхоъ я яхацарий Іа уж, цхьаккха кІаьнк а воацаш? ИнІигех-м мехкарий хинна ма хургбий.

— ЦаІ маьре яхай, кІаьнк-йиІиг долаш яхаш а я. — аьлар хьаьшас, согахьа пІелг а оагабаь. — ЗІамагІъяр а кхувш латт. Хьай виІий ханнара я яхацарий Іа из? Гаргало ергья вай яхаш Іайха дийца къамаьл дагадоагІий хьона?

— Дицденнадац, даьра. Хьадувцал, кхы фуд.

— Фу дувцаргда укхаза. ДІавах-кх, нах бахаш санна, сесагаца дов а доаккхаш, тІаккха та а товш дІавах-кх. Балха а ух, новкъостий а ба.

— Сакъердаме саг вар-кх хьо, ИсмаІал. ДагадоагІий хьона Іа дер де тІерташ со лийнна, хьона тара хила гІерташ. Бер мо, дешархо мо. Ма хьагар со хьох. Вахвахача, кхаьч-кхаьчача чура-тІера волаш, дика тарлора хьо нахаца.

— Дош дацар из-м, — велакъежар ИсмаІал, — къона волча хана хулаш дола хІамаш да Іа дувцараш.

Дика хетар сона ИсмаІал вена. БІаьхача новкъа ваьнна наькъахо мо, сих ца луш дІайода ха. Хьаьша къалуш латтача дегІага, кІайлуш латтача кертага хьеж со, дукха уйлаш сомайоах са дега чу цу сурташа.

— ЛаьрххІа хьо волча венавац со, — аьлар ИсмаІалас, — укхаза ва везаш гІулакх нийсделча, дагавехар хьо сона.

— ГІулакхаш-м тІехьагІа дувцаргда вай. Фу бе-башха дар из-м — лаьрххІа а ца лаьрххІа а, — сихвенна аьлар аз. — ИсмаІал, хоза хет сона хьо вена, мишта йода ца ховш дІаяха ха юхаеча мо.

Лувш — оалаш тхо дагІача юкъа шийтта сахьат даьлар. ХІанз-хІанз ІотІаелха кийчъенна хинна сигале айяла йолаелар, сийрдаяьлар.

— Хьога из мишта дувцаргда а хац сона-м, — аьлар ИсмаІалас, цхьан хІаман уйла еш санна, йист ца хулаш вагІаш тоъалла ха а яьккха. ЦІаьхха михо оагабаьча хена тара хийтар сона цун оаз.

— Укхаза, хьона гаьна йоацаш. — дувцар ИсмаІалас, — цаІ мара йоаца са йиша яхар. ХІанз яц из.

— Малий Іа ювцар? — цецваьлар со, — сона-м хайнадац цох хІама.

— ЗІамига долаш нана йоацаш дисар тхо, — аьлар ИсмаІалас. — Дас саг йоалайнр. Во яр тхоца. БІарччача денна маькха чІегилг а лора, етача шурий пела а лора. Йиша елхар, меца я ше, яхаш. Лоаллах яхача йоккхача сага бун чу а вувлаш фуаш лечкъадора аз. Сайна даацар: дІадехкар. Йиша йийлхача дІалора. Бийда доллаше дуар цо уж. Хой хьона, йоккха хинначул тІехьагІа а мелар цо бийда фуаш. Іемаяр из цу гІулакхага.

БІаргах хий даьлар ИсмаІала. Сона из бІаргагора кхераш картагахьа дІавийрзар из. КорзагІа-м со а ваьннавар, Иштта безаме дІадоладенна къамаьл талхаш латтар.

— ДагадоагІа сона, цкъа Іурра со сомаваьлча, соца южаш-гІоттаці хинна са йиша йоацаш яр. Ведда ара а ваьнна, со дІахьежача, гаьнна баь тІа дІа а яха, лакхача баьцалла ягІар, кера кортилг хьал а къедаш. Зиза мо яр-кх! Ведда-ведда, со дІатІавахача, елаш гІадъяха мархІакхийтар сона са йиша. Со хьалхен из тІехьеи чудоладелар тхо шиъ. ТІаккха ги елар аз из, баьца тхиро когаш тІоада а баь, цамогаш хилар кхераш. Доккха хилар тхо. Хоза йоІ хилар цох! Цу цІагІа маьре а яр из, — пІелг дІахьекхар цо.

— Іайшет-м яц Іа ювцар? — иккхар сога, — Мате нускал — Іайшет!

Маьре ена дукха ха ялалехьа цІаьхха цамогаш а хинна енна сай лоалахочун сесаг дагаехар сона. Касткастта кхалнаха из хьоаеш хозар сона хІанз а.

— А-а! — аьлар аз. — Из дІайоллача дийнахьа кхо сахьат даллалца, хІанз-хІанз воша тІакхоачаргва яхаш, оахош фу дергда ца ховш хьийзар тхо-м. Кхы хьежа хьешт дац аьнна, боккхача наха аллалца... Хьо хиннавкха из воша.

— Со хиннав. — Цецваьккхар со ИсмаІала бІарахьажаро, воагавнр. ЦІаккха вайнавац сона цу тайпара веха, корзагІваьнна саг.

— Со ва-кх из воша, — юха а аьлар цо. Согара къахетам бехаш санна гІайгІа не велакъежар из. — Иштта нийсделар-кх са из. Массане йоахар едда маьре яхай, вешний сий доадаьд. Аз ладийгІар. Укх коа чуютаргьяц, яхаш цІогІа дийттар. Сенах ховра селлара сиха лергйий. Даим яхаргйолаш санна ма хетарий. Иззал хало тІалатташе, ла ца леш ма дисадарий тхо шиъ. Даха хайшадар. ЦІенош даьдар оаха шинне, цо топпар а хьоахаш. Со-м хІанз а вах цо хьаьхача топпара юкъе.

Корта кулгашца хьал а лаьца вагІар ИсмаІал. ХІанз кхетадир аз сендухьа кІайбеннаб цун корта ханал хьалха, сево докъадаьд цхьан хана хоза а кІаьда а хинна цун юхь тІара цІока. Инсткхила магацар цунна, делхача дего оаз дІалокъаьяр.

Дукха ца говш дІаваха гІеттар ИсмаІал.

— Со-м цун каша тІа а хиннав, — аьлар цо, — цига вахарах салоІам хиннаб сона. ХІанз хов-кх сона айса даьр доккха гІалат долга! ИсмаІал накъа ваьккха чувеча, цІеннаьнага дІабийцар аз цо бена никъ.

— Іайшета воша вар ях Іа из? — хаьттар цо сога, со сай къамаьл даь ваьлча. — Сона дика йовзар из. Цхьана ихкар тхо больнице. Тхоца хинна кхалнах хьагар цун хозалах, хьаькъалах. Вешийгара къахетам бехаш елар из мискинг.

Дог чІехка бІаргех хий даьнна цІагІа чуяхар са цІеннана. Сай дагахьа уйла йора аз мичара денад вайна кхалсаг едда маьре яхача цунца селла йоккха эгІазал лаца еза яха ширдаьнна Іадат. Кхалсаг кІезигъяр, цунгара кортамукъале хьаяккха гІертилга дац из? ХІаьта ИсмаІал... ТІехьагІа мара ханаар сона из парте волга. Бокъо яц из санна болча наьха коммунист яха еза цІи лелае.

Дуккха нийслу вай вахарца кхалсага бокъонаш телхаеш йола моттигаш. ЗІамигача сагаца къамаьл де дІаотта, еленна йист хила бокъо лац йоІа. Цу тайпара хІама цунна дагадохаргда аьнна хийтача балхара, дешара хьа а яьккхе, цІагІа Іохоаю. Фу хул цох? Цхьа масал доаладергда аз. Шийна везача сагага маьре яха бийса йиллар цхьан йоІо. Из дІахайра даьна. Шийна могар дир цо ший йиІий ираз дохаде. Дас даьр лоа а ца денна, шийна теха еннай йоІ.

Цхьаболча наха мотт кхалсаг мукъа йитача цунах шоашта эхь хургда, сий доврг да. МалагІа сий даьккхад леш латтача йиший дог дохадаьча ИсмаІалас, малагІа сий даьккхад ший йоІ йийнача дас?

М. КАРТОЕВ.

# САЛОІАЧА ДЕНОШКА

### 16 НОЯБРЬ

**Химикий культура Дворец. 11.00.** Истола тІара ловзараш. 16.00 Вай ханарча бальни халхара сайре. 17.00 Духовой оркестра концерт. 19.00 Эстради иллейи мукъамийи сайре.

**«Оргтехника» культура ЦІа.** 18.00 Кагирхой сайре.

**«Красный молот» завода культура ЦІа.** 18.00 «Фонограф» яха дискотека.

**М. Горьке цІерагІа клуб.** 19.00 Кагирхой дискосайре.

**Хлебокомбината клуб.** 19.00 Кагирхой сайре.

**В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец.** 15.00 «Вай вахара закон» яха клуб. 19.00 Дискотеатр. Кулг-кара деча ловзоргий стадион. 10.00 Яхьий доакъашхой парад. 10.30 Волейболах йола яхьаш. 11.00 Производственни гимнастиках йола яхьаш. «УнахцІенон» городок. 10.30 Истола тІарча теннисах йола яхьаш. 11.00 Спорта прикладной тайпах йола яхьаш.

**«Урожай» ДСО.** 9.00 Физкультура юртарча командашта юкъера эрсий лаптах йола яхьаш (Чернореченски водохранилище — Турбаза «Грозный»).

**Орджоникидзе цІерагІа стадион.** 9.12 ГІишлонхой бригадай спортивни слет. Яхьа программе: мини футбол, канат дІа-юха озар, топ кхоссар, гиркай спорт, вІашагІъйина эстафета. 9.15 Облсовета физкультура коллективай командашта юкъера футболах йола яхьаш.

**«Старогрознефть» НГДУ Стадион.** 10.13 Физкультура коллективашта юкъе гІоллара истола тІарча теннисах йола яхьаш. 17.20 «УнахцІенони» «Аэробикан» группай занятеш.

**«Октябрьнефть» НГДУ Стадион.** 10.15 Физкультура коллективашта юкъерча «Машара» приз яккхара футболах йола яхьаш.

### 17 НОЯБРЬ

**«Пролетбата ДК.** 11.00 «Поэзия» яхача клубни объединене заседани. Нохч-ГІалгІайчен йоазонхоща вІашагІкхетар. 19.00 Кагирхой дискосайре.

**«КИМ» клуб.** 18.00 Кагирхошта лаьрхІа сайре.

**«Красный молот» ДК.** 12.30 «Деналдар, кадайвар» яха игротека. 14.00 Граждански оборона — массане юкъара гІулакх» яха тематически кино гойтар. 11.00 «Фаьлгийн тамашийи дунен тІа» яха киноклуб. 19.00 Дискоклуба концертно-халхара программа.

**Химикий ДК.** 10.00 Сакъердаме старташ. 16.00 «Спутник» яха сакъердамеча вІашагІкхетарий клуб. Кагирхошта лаьрхІа сайре. 17.45 «Ленински гварде бІухой» яхача циклацара беседа. «М. И. Калинин, вахари болхи». 18.00. «Кагирхой мехка гІишлошъеча» яха кино гойтар. 19.00 Эстради иллейи мукъамийи сайре.

**Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк.** 10.00 «Правда» газета приз яккхарах йола городской гуйран кросс. Юкъерча школай, ПТУ, ВУЗий физкультура производственни коллективай сборни командаш.

**«Урожай» ДСО.** 9.00 Физкультура юртарча командашта юкъера эрсий лаптах йола яхьаш (Чернореченски водохранилище — Турбаза «Грозный»).

# КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

Л. Н. Толстойя цІерагІча Нохч - ГІалгІай пачхаьалкхен университето ВУЗ-е дІачубаха студенташ кийчбеча 8 бетта йолча сайрийнарчен заочнии курсашка деша дІачуэц.

Курсашка дІачуязвара хьачудала деза:

1. Ректора цІерагІа укхаза язъяь заявлени.
2. Аттестата е диплома копи (из а укхаза хьатІаязду), дешархоша шоаш дешаш болча меттера справка.
3. 3x4 долаш ши фотокарточка.
4. Университета цІерагІа Госбанка Грозненски конторерча № 14105 йолча расчетни счете 20 сом (дешарах боагІа мах) моллагІча почтови отделенера дІачуденна хиларах дола квитанци.

Документаш хьачуэц укх адресагІа: г. Грозный, А. Шерипова улица, 32. № 9 йолча цІагІа шинарча, кхаьрача, ерача деношка 14 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца; № 56 йолча цІагІа шинарча, кхаьрача, пІаьраска деношка 18 сахьат даьлча денз 20 сахьат даллалца.

# ТЕЛЕВИДЕНИ

### 16 НОЯБРЬ

#### I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.35 — Новочеркасски электровозостроительни завода культура Двореца духовой оркестра выступлени.

8.55 — «Буратино» выставка».

9.25 — «Товараш, гІулакхдар, реклама».

9.55 — «Хьасташ».

10.15 — «Ткъамаш». Советски Союза Турпалах летчицах В. С. Гризодубовайх дола телевизионни документальни фильм.

11.15 — ДІалокх пианиста Евгений Кисина.

11.50 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.

12.20 — «Кхаь бІаьшера город». Ленинградах. Хьалхара передача.

12.55 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола Дерригдунен халкъашта юкъера телевизионни программай VI-гІа фестиваль. «Хорах илли алара йола конкурс» (США).

13.35 — «Йоазонхон вахари».

14.45 — Мультипликационни фильмай премьера.

15.15 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».

16.20 — XI-ча телевизионни фильмай Еррисоюзн фестивала фильмаш - призераш. «Хьаьрса, дог цІена, безам болаш». 1-гІен, 2-гІен сереш.

19.00 — «ВаьцовгІай дуне».

19.45 — «Искусствай говзанчий концерт».

21.00 — «Ха».

21.35 — «Доазал дехьарча фильма экран». «Безама овгІьар тІа». Телевизионни художественни фильм (США).

23.15 — «Кердадараш».

16.20 — И. Гете. «Фауст». Трагедецара сценаш. Кхоачашъю: РСФСР халкъа артисташа М. Казаковси З. Гердтеи.

17.20 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира». Студентий Дерригдунен денга.

17.30 — «Нийсархо» (нохчийн меттала).

18.00 — «Заманхо» (гІалгІай меттала).

18.30 — Концерт.

19.00 — Киножурнал.

19.10 — «Кердадараш».

19.20 — Художникех дола дувцараш. СССР халкъа художник Н. М. Ромадин.

20.00 — «Бийса даьнъала, хийла шуи, бераш!»

20.15 — «Могашле».

21.00 — «Ха».

21.35 — «Ольга» яхача фильма-балета премьера. Е. Станкович музыка.

23.05 — «Кердадараш».

#### II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.

8.15 — «Могаш хила безам бале».

8.30 — «Іилма довзийтара фильмаш.

9.00 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.

9.30 — «Лаьттен, сигален форда тІен».

10.00 — Иркутски телевидене студе программа.

11.00 — «ГІоба хи тІа». Краснодарера передача.

11.25 — «Мехкашкен континенташкен гІолла», «Чов яь планета» яха документальни фильм (ВНР). 2-гІа фильм.

11.55 — «Дебют» Илли оал И. Газнева Уфера передача.

12.15 — «Іалашо гу сона». Телевизионни художественни фильм. 1-гІен 2-гІен сереш.

14.25 — «Къоначарна йола музыкальни передача.

### 17 НОЯБРЬ

#### I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.35 «Лнвански кизга Іоакъа». Телевизионни документальни фильм.

8.50 — Кагирхойи студентийн Московски хора концерт.

9.20 — «Спортлото». 46-гІа тираж.

9.30 — «Гургал».

10.00 — «Советски Союза гІулакх ду азІ».

11.00 — «Могашле».

11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.

12.15 — «Ералаш» яха берий юмористически журнал.

12.30 — «Юртара сахьат».

13.30 — «Музыкальни киоск»

14.00 — «Наташа яха планета» яхача документальни фильма премьера.

14.20 — М. Горьке цІерагІча Московски художественни Академически театра «Принци сагІадехарги» яхача фильма спектакла премьера.

16.55 — «Оперни сцена говзанчаш» Мария Каллас.

18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».

18.45 — «Пластилинах яь зІий». Мультипликационни фильм.

18.55 — «Цирка арена тІа».

19.35 — «Кердадараш».

19.40 — «Путешественникий клуб»

20.30 — В. Давыдови Голиафи яхача лоацаметражйолча телевизионни художественни фильма премьера.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Футбольни обозрени».

22.05 — С. Варгузоваси Ю. Веденсееви дакъа лоаци оперетта артистий концерт.

23.00 — «Кердадараш».

#### II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ»

8.15 — «ХІара сурта тІа — малх».

8.30 — «Ритмически гимнастика».

9.00 — «Эрсий метта къамаьл».

9.30 — Москве гІолла яь путешестви. «Яузу тІехьашкара никъ». Телевизионни документальни фильм.

9.50 — С. Рахманинов. № 2 йола ми минора симфони.

10.45 — Литовски телевидене программа.

11.45 — Мультипликационни фильмаш.

12.15 — «Тха корреспонденташа дувц».

12.45 — Фаьлг болча хьоашалгІа. «Тамашийн дунен тІара Алиса». «Зазеркальера Алиса».

14.15 — Москвера музыкальни цІенош. «А. В. Неждановай цІагІа».

15.35 — «Дийнача хІамай дунен тІа».

16.35 — «Делкъа хана дІадовл Іенаш». ВорхІ. сери йола телевизионни художественни фильм. 1-гІа сери. «ЦІе Марьи».

17.55 — ГІорбаьнна советски композитораш — Ленински премe лауреаташ. О. Тактакишвили.

18.50 — «Дунен кагирхойи».

19.25 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера телевизионни программа VI-гІа фестиваль. «Хорах оалача илле конкурс» (США).

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»

20.15 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. ЦСКА — ТТТ.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Экрана тІа — кинокомеди». «СибарегІен лаьттах бола оалам».

# РАДИО

### 17 НОЯБРЬ

#### I ПРОГРАММА

7.15 — «Грозненский рабочий» республикански газета обзор.

7.23 — «Ленинан никъ» республикански газета обзор.

7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

7.35 — Ховмаш, Хаоттам (эрсий меттала).

8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).

11.20 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).

15.15 — КПСС Программа а Устава а кердача редакце проекташ ювц (нохчий меттала).

16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).

16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).

18.00 — Иллеца доттагІах дараштa дола концерт (нохчий меттала).

#### УКВ

18.00 — Джо Дассена концерт (Франци).

18.41 — «Поэзе минуташ» яха литературни передача.

19.00 — Халхара ашараш.

# Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Іуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 8—13, Грозне 10—12 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догІа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —2 +3, +1 +6 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

# Республика экранаш тІа

### «ІАН БОАЛ»

В. Валуцке сценарегІа режиссера Игорь Масленникова оттадаь из керда фильм даьккхад Ленинградски кинематографисташа. Из фильм геттара чІоагІа дезалургда кхалнаха. ХІана аьлча, фильмо дувц кхалсага боккхача безама боагг Іаш бола мах ца беш цхьайолча хана маІача наха тесса дуташ хилара х, из сийлахьа лоІам мел бехктокхаме а цунна декхарийла волаш а ба.

Фильма керттера турпал Оля санна болча кхалнахах «Цхьаь нана» оал официальни меттаца. Башха дог гІозадоаккхаш цІи яц из. Бакъда, мадарра аьлча из цІи дукха нийса а яц: цунна уллув дукха дезаш дола зІамига берилг, новкъостий, доттагІий, хилча цхьаь мичий из.

Ираз долаш йий-хьогІ из? Къона, дикача балха я, пхи шу даьнна кІаьнк а дега вешаш вола саг а ва цун. Бакъда, Вадим сесаг йолаш ва. ХІаьта Ольга дезалга, духьал кхалсага иразага — езаш йола сесаг хиларга — сатувсаш я. ТІаккха цхьаннех а лечкъабе безаргбац ший безам.

Фаьлга тІа дувцаш санна цІаьхха хувцалу Ольгай вахар. Саг йоалаяза а волаш, хьаькъал долча, хоза бакъахьарча саго — Герберта шийга маьре йола оал цунга. Цунца ший безам бий хьажа кхоаяйтац Ольга Герберта. Из сиха ва, загранкомандировка я цун юкъахйоалаш. Вахаро кхы цхьаькха а цхьа дагадоацар кийчдаьд картина турпала...

Фильме керттера роль ловзаю къоначa актрисас Елена Сафоновас. Цига даькъа лоацаш ба цІихеза актераш Виталий Соломин, Нина Русланова, Ивар Калныньш, кхыбараш.

### «ЭГІАЗЛОН ДИ»

Цу фантастически фильма турпала цІихеза журналист а кинохроникер а волча Дональ Бетлена бе-башха хетац ше яздеш дар а доаккхаш дола кино а. Цун керттера хетар да цох дика ахча далар. ХІаьта ахча массане а дукхагІа сенсацех лу. Цудухьа гІерт журналист сенсационни зоне кхача — цигара сенсационни материал корайр дог доахаш. Цу зоне из хул кхеталургвоацача хІамай теш — хьайбаш тамашийна хьувз, хІаьта адамаш кхы а тамашийнагІа лел цига. Роботашта тара ба уж. Дональ да гучадоал укхазара нах Іилманхочо Фидлера доккха хьаькъал деннача, бакъда цхьаккха эмоцеш йоацача къайлагІарча существай кара болаш бахилга.

Маньяка лаборатори пленка тІа яккха гІорт Бетли, бакъда цунна дага а доацар нийслу цига...

М. Горьке цІерагІча киностуде цІихезача йоазонхочун Север Гансовске дувцара мотивегІа даьккха из керда фильм социальни фантастика я. Адамлен хургдолчох автораш сагота хиларах белгалдаьккха да из фильм.

«Оаха лийрхІад, — йоах режиссера Мамилов Суламбика, — экранага гІолла цІаькха цкъа а машар лорабе, ший лоІама тІара ваьккха саг мишта хул наха бІаргадайта».

Белгалдаккха дог доагІаш да вай мехкахо С. Мамилов тайп-тайпарча жанрашка болх бе гІерташ хилар. Наха чІоагІа дезаденна дола «Къаьстта лирабераш» яха фильм даьккхачул тІехьагІа цо кхеллад «Дамское танго» яха лирически картина. ХІаьта хІанз психологически детектива элементаш а долаш Іилман-фантастически лента.

Фильме керттера ролаш ловзаю Ю. Будрайтисеи А. Тетренкоси.

### «КОТ ЛЕРАГІА ВОДА»

Шоай тренерца цхьана лоамашка бахабар къона альпинисташ. Къаьста уллача чхара тІавала везаш нийсвелар пхийтта шу даьнна Кот Иван. Цул тІехьагІа ший классерча кІаьнкаца цхьана лоамаш тІийна тІа гІолла лоалахарча утеса тІа воал из. Цига хьагІар чу дакъа кораду царна. Кота хац из фуд.

Чехословацки кинематографаша хьалхарча даькъе кхувш боагІараштa хетадаь долча цу фильме хьагойт мадарра долча доттагІала мах.

Фильм даьккхад режиссера Радим Цврчека.

В. КОВАЛЕВА.



ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04, промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00357. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4944.